

Eucharistické prijímanie detí predtým ako začnú užívať rozum.

Rozdiely vo sviatostnej praxi medzi Východnou a Západnou Cirkvou – motív rozdelenia alebo príležitosť ekleziálneho prehĺbenia a rastu?

Cyril Vasil' SJ

Autor sa venuje téme, ktorá vzbudzuje mnohé diskusie a polemiky – eucharistické prijímanie detí v rámci troch iniciačných sviatostí. Táto starobylá prax jednoty troch iniciačných sviatostí bola od začiatku užívaná vo všetkých východných a západných cirkvach ako potvrdzujú cirkevní otcovia a aj liturgické knihy miestnych cirkvi. Autor poukazuje ako a za akých okolností sa táto prax najprv začala vytrácať v latinskej cirkvi. V ďalšej časti je opísaná podobná prax aj vo východných cirkvach, ktoré sa zjednotili z Rómom. Ako dôležité okolnosti, ktoré vplývali na ich rozhodnutia autor uvádza Tridentský koncil, dekréty a nariadenia pápežov a synody samotných miestnych východných cirkví. S myšlienkou zostavenia kódexu kánonov pre východné cirkvi na začiatku XX. Storočia sa prebúdza potreba uviesť túto starobylú prax, od ktorej sa postupne upustilo pre rôzne príčiny. Kódex kánonov východných cirkvi, ktorému predchádzali mnohé exaktné štúdiu, znovu uvádza do praxe túto starobylú tradíciu.

Keywords: kresťanská iniciácia, vek rozvážnosti, Eucharistia, východná cirkev, CCEO, prax vysluhovania sviatostí.

Úvod

Podľa vyjadrenia II. Vatikánskeho koncilu „rozmanitosť v Cirkvi nielenže neškodí jej jednote, ale dokonca ju manifestuje; je vskutku úmyslom Katolíckej Cirkvi, aby zostali zachránené a celistvé tradície každej partikulárnej

cirkvi a obradu.“¹ Ten istý koncil uisťuje, že východní „vždy môžu a musia zachovať ich zákonné liturgické obrady a ich disciplínu a že nesmú zavádzať zmeny, ak len z dôvodu vlastného organického vývoja. Preto všetky tieto veci musia byť s najvyššou vernosťou zachovávané samotnými orientálcami, ktorí musia z nich získať určité vždy hlbšie poznanie a dokonalejšiu prax, a tak keby boli pre okolnosti času a osôb nepochybne nesplnené, nech sa zabezpečí návrat k otcovským tradíciám.“²

Tieto princípy sa nám dnes zdajú natoľko zrejme, že o nich skoro neuvažujeme. Ale, vec sa komplikuje a cesta k obnove „otcovských tradícií“ sa kľukatí keď sa uvažuje, že v jednotlivých orientálnych Cirkvach, v čom, kedy a ako sú „nepochybne nesplnené“ ich pôvodné tradície „pre okolnosti času a osôb“.

Od pohoršenia k prehĺbeniu

¹ Orientalum Ecclesiarum (OE) 2.

² OE 6.

História vzťahov medzi východnými cirkvami (ako katolícke tak pravoslávne) a západnou cirkvou nie zriedka je poznačená formami nepochopenia a netolerancie tiež na poli liturgických tradícií – výsledok tejto najkrajnejšej vzájomnej ignorancie čo sa týka teológie, disciplíny a pastoračnej praxe príslušných Cirkvi. V tomto smere nechýbajú historické príklady.

Behom štúdia histórie ruténskej cirkvi Mukačevskej eparchie³ zisťujeme jeden zaujímavý príklad takéhoto správania. Latinský biskup z Egeru, František Barkóczy, následkom svojej pastoračnej návštevy v Mukačeve v r. 1748, považoval za nevyhnutné sťažovať si na východného katolíckeho biskupa a jeho klérus, tvrdiac, že „*in comploribus Ecclesiis Greci Unitorum horrendae abominaciones et desolationes sunt detectae*“.⁴ Medzi rôznymi porušeniami – pravdivými alebo domnelé – nachádzame tiež veci týkajúce sa liturgického života, medzi ktorými vynikalo nasledujúce: „*Passim, precipue tamen per Comitatum Szathmariensem infantibus ante usum rationi Eucharistiam contulerunt*“.⁵

Eucharistické prijímanie detí⁶ (infanti) pohoršilo horlivého latinského biskupa z Egeru nie menej ako domnelá alebo skutočná nevedomosť alebo hrubosť východného duchovenstva. V nasledujúcich rokoch a desaťročiach ako on tak aj jeho nástupcovia sa usilovali prijať východné duchovenstvo do latinských seminárov, aby zaistili „jednotnú“ formáciu, ako doktrínálnu tak aj disciplinárnu a pastoračnú, s presvedčením, že toto by bola najlepšia metóda pre zaistenie jednoty cirkvi.

Príklad, ktorý sme citovali, odráža veľmi rozšírený prístup vo vzťahu k východným cirkvam, ktoré obnovili jednotu s katolíckou cirkvou. História iných Východných katolíckych cirkví určite pozná iné podobné príklady. Samotní východný katolíci spočiatku preukazovali určitú netrpezlivosť v podstúpení takéhoto zaobchádzania, ale postupom času sa postupne a

³ Mukačevská eparchia (Mukačev po ukrajinsky, Munkacs po maďarsky) aktuálne sa nachádza v Zakarpatskej oblasti Ukrajiny; ešte do r. 1918 patrila do Maďarského kráľovstva a v období 1918 – 1939 a 1945 – 1947 do Československej Republiky. Eparchia bola založená pravdepodobne koncom 14. storočia alebo ešte v neskoršom období, lebo zoznam známych biskupov začína iba koncom 15. storočia. Skrze tzv. Užhorodskú úniu veriaci tejto eparchie začali prináležať ku Katolíckej cirkvi a od 1651 mali katolíckych biskupov. Miestna latinská hierarchia ale požadovala jurisdikciu aj na týchto orientálnych veriacich považujúc východných katolíckych biskupov iba za obradových vikárov. Táto situácia trvala až do „kanonického zriadenia“ eparchie Svätým stolcom v r. 1771, s čím bola zaistená nezávislosť východných katolíkov od miestnej latinskej hierarchie. Mukačevská eparchia dala historický základ ruténskej gréckokatolíckej cirkvi na Zakarpati, slovenskej gréckokatolíckej cirkvi, Apoštolskému exarchátu v Českej republike, maďarskej gréckokatolíckej cirkvi a metropolitnej cirkvi v Pittsburghu, vytvorenej v USA pre emigrovaných veriacich Mukačevskej a Prešovskej eparchie.

⁴ M. LUČKAJ, *Historia Carpato – Ruthenorum*, v *Naukovyj zbirnyk muzeju ukrajinskoj kultury u Svydnyku*, zv. 17, Prešov 1991, 66.

⁵ M. LUČKAJ, *Historia Carpato – Ruthenorum*, v *Naukovyj zbirnyk muzeju ukrajinskoj kultury u Svydnyku*, zv. 17, Prešov 1991, 67.

⁶ Ďalej keď hovoríme o „deťoch“ alebo o „prijímaní detí“ myslíme tým deti, ktoré ešte nepoužívajú rozum.

„*bona fide*“ stotožnili s takouto víziou, dokonca, nie zriedka sa z nich stávali obrancovia predovšetkým vo vzťahu s „schizmatikmi“ (použitie dobovej terminológie) t.j., s bratskými pravoslávnyimi cirkvami, ktoré sa nepridali k jednote s Katolíckou cirkvou. Rovnako vo vzdelávacích štruktúrach, ktoré boli riadené východnými katolíckymi cirkvami, bol postupne prijatý model, a tiež forma a obsah teologického učenia, založený na latinských scholastických učebniciach. Nasledujúce úpravy liturgie a disciplinárnej praxe Východných katolíckych cirkví sú skôr očakávaný a predvídateľný výsledok takéhoto vývoja. Boli to vlastne tendencie, ktoré II. Vatikánsky koncil – nazývajúc ich „ okolnosti časové a osobné“ – naznačuje ako príčinu skutočnosti, že východný katolíci stratili „ich zákonné liturgické obrady a ich disciplínu“.⁷

Epizóda citovaná na začiatku – i keď okrajovo – môže byť považovaná za príznačnú a pozýva nás, aby sme sa zastavili nad otázkou o eucharistickom prijímaní detí, pozerajúc na to v kontexte viac širšom, historickom, ekumenickom a vo svetle zdrojov a súčasných kanonických a liturgických noratív východných katolíckych cirkví.

Eucharistické prijímanie detí v rámci jednoty sviatosti kresťanskej iniciácie – obdobie rovnakej ekleziálnej praxe.

Otázka, vo svojom historickom kontexte je spojená s tradičnou jednotou sviatosti kresťanskej iniciácie.

Tradícia cirkvi ohľadom eucharistického prijímania detí sa bohate preukazuje od prvých storočí.⁸ Prvotné pramene potvrdzujú jednotu takejto praxe, ako na Východe tak na Západe. Tu môžeme medzi iným pripomenúť svedectvo Apoštolských konštitúcií,⁹ sv. Cipriána,¹⁰ sv. Augustína,¹¹ Nicefora,¹² Evagria¹³ a ďalších. Nie je možné, ani potrebné,

⁷ Por. OE 6.

⁸ Poz. napr. M. VILLIEN, *Les sacraments, histoire et liturgie; l'âge de la première communion*, Paris 1931, 404-446.

⁹ „Po tom nech prijíma biskup, potom presbyteri, diakoni, subdiakoni, lektori, kantori, askéti; medzi ženami, diakonky, panny, vdovy; potom, chlapi, nakoniec všetok ľud“. *Konštitúcia sv. Apoštolov*, kn. VIII, 13, 14, - taliansky preklad podľa D. SPADA – D. SALACHAS, *Costituzione dei Santi Apostoli per mano di Clemente*, Urbaniana University Press, Roma 2001, 226.

¹⁰ S. CYPRIANUS, *De lapsis*; 9, v J. P. MIGNE, *Patrologiae cursus completus, series latina*, (PL), 4, 487; ID., *Epist.*, 63 *ad Caecilium*, 8, PL 4, 391.

¹¹ S. AUGUSTINUS, *Epist.*, 98, 4, PL 33, 361; ID., *Contra duas litteras Pelagianorum*, 1. II c: 4, PL 44, 576; *Opus imperfectum contra Julianum*, PL 33, 984.

¹² NICEFORUS, *Hist. Eccl.* 1. XVII, 25 v J. P. MIGNE, *Patrologiae cursus completus, series graeca* (PG), 147, 280.

¹³ EVAGRIUS, *Hist. eccl.* 1. IV, 36, PG 86, 2769.

zastaviť sa na dlhšie nad argumentom jednoty troch sviatostí kresťanskej iniciácie. Ohľadom na čas a dôvody, ktoré doviedli latinskú cirkev, aby oddialila sviatosť myropomazania od krstu a posunula na pozdnejšie udeľovanie myropomazania ako eucharistiou, existujú dnes rôzne liturgické a historické štúdie.

Medzi nimi, venované zvláštnym spôsobom jednote troch sviatostí v latinskej cirkvi, zasluhuje pozornosť tá od M. Maccarone; v nej tiež nachádzame širokú zbierku svedectiev rímskej praxe ohľadom eucharistického prijímania detí.¹⁴

Medzi mnohými dokumentmi, ktoré dosvedčujú trvanie a rozšírenie praxe eucharistického prijímania detí aj na Západe, sa môžu spomenúť: Euchológion od Gelasia, Galský euchológion a Euchológion od Gregora, *Ordo Romanus* zo VII. stor.,¹⁵ ale tiež rôzne iné *Ordo* z neskoršieho stredoveku, citované od M. Maccarone na základe štúdia M. Andrieu.¹⁶ Tieto bádania¹⁷ potvrdzujú, že „ po dvoch sviatostiach (krst a myropomazanie) nasledovalo eucharistické prijímanie, dané pokrsteným a myropomazaným deťom počas sv. omše, pre ktorú bol predpísaný pôst.“¹⁸ Zvlášť študujúc rímsku prax podľa *Ordines* z X. stor. všimneme si, že v prípade neprítomnosti biskupa deťom bolo dané prijímanie po krste, ktorý vysluhoval prítomný kňaz.¹⁹ V *Ordo officiorum ecclesiae Lateranensis* z druhej polovice XII. stor.²⁰ máme tiež kapitolu pomenovanú *De communicatione parvulorum*. Podľa tohto textu – ktorého autor je pravdepodobne kardinál Bernardo – pokrstené a myropomazané deti počas Paschálnej vigílie a vigílie na Pentekoste pokračovali v prijímaní eucharistie celý týždeň po Pasche a po Pentekoste. V Lateránskej bazilike sa tiež praktizoval zvláštny obrad prijímania. Eucharistia bola rozdávaná po omši diakonom, ktorý, namáčajúc malíček v kalichu, dával ochutnať trochu konsakrovaného vína na pery dieťaťa. Takýto spôsob udeľovania eucharistie odrážal rímsky zvyk, potvrdený pápežom Pasqualem II (1112-1114), keď pre prijatie prijímania sa zvyčajne rozlišovali na *capaces* (t.j. byť schopný prijať pod obidvoma

¹⁴ M. MACCARONE, „L'unità del Battesimo e della Cresima nelle testimonianze della liturgia romana dal III. al XVI. secolo“, v *Lateranum* 51 (1985) 89 – 152.

¹⁵ „*Post hoc (cresima) ingrediuntur ad missas et communicant omnes infantes, nam hoc praevidendum est ne, postquam baptizati fuerint, ullum cibum accipiant neque ablactentur antequam communicent.*“

¹⁶ M. ANDRIEU, *Les Ordines Romani du haut Moyen Age*, zv. 2, Louvain 1971

¹⁷ N. IUNG, „Communion“, v R. NAZ, *Dictionaire de Droit Canonique*, zv. 13, Letouzey et Anè, Paris 1942, 1098-1180, v ant. 1119 naznačuje iné dokumenty, ktoré svedčia ako eucharistia bola spojená s iniciačnými sviatosťami v stredovekej latinskej liturgickej praxi: S. GREGORIO, *De sabbato sancto*, PL 78, 90; MAGNUS di Sens, *Libellus de mysterio baptismatis*, PL 102, 984; LEIDRADUS di Lione, *Liber de sacramento baptismi*, PL 99, 866; THEODULFUS di Orléans, *Liber de ordine baptismi*, PL 105, 240; JESSE di Ambian, *Epistola de baptismo*, PL 105, 791 (nie ant. 972 ako tvrdí IUNG).

¹⁸ M. MACCARONE, „L'unità del Battesimo e della Cresima“, 101.

¹⁹ Poz. M. ANDRIEU, *Les Ordines Romani du Moyen Age*, II, Appendice VII a VIII, 401-404.

²⁰ L. FISCHER (ed.), *Bernardi, Ordo officiorum ecclesiae Lateranensis*, Munchen-Freising 1916, 73.

spôsobmy) a na *incapaces* (t.j. malé deti, ktorým sa dávala Eucharistia iba pod spôsobom vína).²¹

Takisto iný Rímsky pontifikál z XII. stor., citovaný u Andrieu,²² potvrdzuje prax Rímskej cirkvi udeľovať deťom myropomazanie ihneď po krste, doplňujúc *iter* sviatostí kresťanskej iniciácie so sviatosťou eucharistie.

Dokonca významní západní teológovia scholastickej epochy, ako Hugo od sv. Viktora,²³ Regino z Prüm,²⁴ Radulfo z Ardene,²⁵ Guglielmo z Champeaux,²⁶ predvídali ako prirodzenú prax eucharistické prijímanie detí. Medzitým kresťanský východ kľudne pokračoval v starobylej ekleziálnej praxi a dával eucharistické prijímanie deťom nielen v čase vysluhovania sviatosti kresťanskej iniciácie, ale tiež v iných liturgických sláveniach.²⁷ Liturgická prax nie vždy nachádzala svoje explicitné vyjadrenie v liturgických rubrikách, ale to neumenšuje a nespochybňuje nepretržitosť vyššie opísanej praxe.

Zmena praxe prijímania detí na Západe

Na Západe prax prijímania detí sa začala strácať medzi XII. a XIII. storočím. Dôvody tejto skutočnosti sa musia hľadať v postupnom odlučovaní veriacich od prijímania pod spôsobom vína, ba viac, v postupnom odlučovaní od prijímania všeobecne a v rastúcom

²¹ M. MACCARONE, „L'unità del Battesimo e della Cresima“, 110 cituje listy Pasquala II biskupovi Turgotovi zo Škótska (R. SOMERVILLE, *Scotia Pontificia. Papal Letters to Scotland before the Pontificate of Innocent III*, Oxford 1982, 21) a Ponziovi, opátovi z Cluny, pozri v PL 163, 442; J. D. MANSI, *Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio*, zv. 53, Parisiis 1903-1927, zv. 20, ant. 1013, (potom iba MANSI).

²² „*Illud autem de parvulis providendum est, ne postquam baptizati fuerint, ullum cibum accipiant nec ablactentur, sine summa necessitate, antequam communicent sacramento corporis Christi. Et postea per totam hebdomadam Paschhae omnibus diebus ad missam procedant, offerant, et communicent*“ M. ANDRIEU, *Le pontifical romain au moyen age, I, Le Pontifical romain du XIe siecle*, Citta del Vaticano 1939, 248.

²³ „*Pueris recens natis idem sacramentum in specie sanguinis est ministrandum digito sacerdotis, quia tales naturaliter sugere possunt.*“

De Caeremoniis, sacramentis; officiis et observationibus ecclesiasticis, lib. I., kap. XX, PL 177, 392;

²⁴ „*Ut presbyter semper eucharistiam habeat paratam, ut quando quis infirmaverit, aut parvulus infirmus fuerit, statim eum communicet, ne sine comunione moriatur.*“

De ecclesiasticis disciplinis libri duo, 1. I, kap. LXIX, PL 132, 205.

²⁵ „*Scriptum est enim: Nisi manducaveritis carnem filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis (Joan, VI). Unde statutum est ut, pueris mox baptizatis, saltem in specie vini, tradatur ne sine necessario discedant sacramento.*“ *Homiliae in epist. et evang. dominic. p. I., Homilia LI in die sancto Paschae*, PL 155, 1850.

²⁶ „*Non enim accipitur Christus membratim vel paulatim, sed totus vel in utraque specie, vel in altera. Unde et infantulis mox baptizatis solus calix datur, quia pane uti non possunt, et in calice totum Christum accipiunt.*“

De sacramento altaris, PL 163, 1039.

²⁷ Medzi inými svedectvami uvádzam Barberiniho euchológion,. Pre jeho kritické vydanie poz. S. PARENTI – E. VELKOVSKA, *L'Euclologio Barberini gr. 336*, Bibliotheca Ephemerides liturgicae, (Subsudia 80), Roma 1995.

postoji k Eucharistii sústredenom viac na *adoráciu* a eucharistickú *pobožnosť* ako na prijímanie. Príležitostne miestne synody niektorých cirkvi na Západe sa vyjadrovali vzhľadom k eucharistickému prijímaniu detí niekedy v nepriaznivom zmysle, inokedy naopak sa ešte poznamenáva určitá tolerancia k jeho pokračovaniu.²⁸ Tak sledujeme, že synody v Trèves (1227), v Bordeaux (1255) a v Bayeux (1300) zakazujú podávanie prijímania deťom, ale na druhej strane v niektorých oblastiach – napríklad v Beauvais – pokračuje prax dávať prijímanie deťom až do XV. storočia. Euchológion z Amiens z r. 1524 predpisoval, že deťom hneď pokrsteným sa musí dať trochu normálneho vína, ale v samotnom obrade sa zachovávala nasledujúca starobylá formula: *Corpus et sanguis Domini nostri Jesu Christi custodiat te in vitam aeternam*.²⁹ Zdá sa, že prax nahradzovať eucharistické spôsoby obyčajným vínom, ktoré sa dávalo deťom po krste, vydržala na niektorých miestach Nemecka a Francúzska (Picardia) až do XVIII.-XIX. storočia.³⁰

Z doktrinálneho hľadiska bola vo všeobecnosti upravená prax prijímania 21. kapitolou IV. Lateránskeho koncilu (1215). Tento dekrét nezamýšľal explicitne modifikovať prax prijímania detí, ale chcel predovšetkým reagovať proti všeobecnému úpadku praxi spovedania a prijímania. Vskutku koncil určil, že každý veriaci, ktorý dosiahol vek rozvážnosti, *musel sa spovedať* aspoň raz ročne a *musel prijať* zbožne sviatosť eucharistie *aspoň* na Paschu.³¹

V tomto nariadení – pokiaľ ide o otázku pokiaľ týkajúcu sa možného prijímania detí – môžeme považovať ako kľúčové termíny vlastne náznak na *vek rozvážnosti* a na aspekt *zbožnosti* v eucharistickom prijímaní. Vskutku poznamenávame, že neskoršie tieto obidva aspekty budú predmetom teologického a kánonického vývoja.

Sv. Tomáš v *Summa theologiae* pojednáva o otázke prijímania detí v širšom kontexte, kladúc otázku „*utrum non habentes usum rationis debeant hoc sacramentum accipere*.“³² Zdá sa, že dôraz úvahy je vlastne na „*utrum debeant*“ t. j. na prípadnom *obbligo* dať prijímanie deťom. Na vážnosť, myšlienka Tomáša je jasná: *Videtur quod non habentes usum rationis non debeant hoc sacramentum suscipere. Requiritur enim quod aliquis ad hoc sacramentum*

²⁸ Poz. J. CORBLET, *Histoire dogmatique liturgique et archeologique du sacrement de l'Eucharistie*, t. I, Paris 1885, 308

²⁹ Poz. J. CORBLET, *Histoire dogmatique liturgique et archeologique du sacrement de l'Eucharistie*, t. I, Paris 1885, 309

³⁰ Poz. J. CORBLET, *Histoire dogmatique liturgique et archeologique du sacrement de l'Eucharistie*, t. I, Paris 1885, 308

³¹ „*Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio sacerdoti, et iniunctam sibi paenitentiam pro viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiae sacramentum...*“ *Conciliarum Oecumenicorum Decreta*, Bologna 1962, 221. Poy. H. DENZINGER – A. SCHÖNMETZNER, *Enchiridion Symbolorum* (DS), Herder, Barcinone – Friburgi Brisgoviae - Romae – Neo – Eboraci, 1973³⁵, č. 812 (s. 264).

³² S. THOMAE AQUINATIS, *Summa Theologica*, pars tertia, q. LXXX, čl. 9.

cum devotione et praecedente sui examinatione accedat...“³³ Okrem toho sa zdá, že sv. Tomášovi už bola cudzia predošlá cirkevná prax, keď vskutku tvrdí: „*Inter alios carentes sua rationis maxime pueri videntur esse innocentes: sed pueris hoc sacramentum non exhibetur, ergo multo minus aliis carentibus usu rationis.*“³⁴ Po sv. Tomášovi sledujeme v latinskej cirkvi definitívne zavedenie praxe spájať eucharistické prijímanie s užívaním rozumu podľa princípu: „*quando jam pueri incipiunt aliqualem usum rationis habere, ut possint devotionem concipere hujus sacramenti, tunc potest eis hoc sacramentum conferri.*“³⁵

Iná príležitosť pre určenie nariadenia ohľadom eucharistického prijímania detí sa naskytila na Západe počas Tridentského koncilu. V rámci diskusie o sviatostiach konciloví otcovia tiež pojednávali o otázke o *nevyhnutnosti* udeľovania eucharistie deťom. Na túto otázku koncil odpovedal, že deti, ktoré ešte nepoužívajú rozum, *aby neboli nútené prijať eucharistiú*, ale zároveň koncil nechcel zavrhnúť prax prvotnej cirkvi.³⁶ Zavrnutie naopak bolo vyhlásené proti tým, ktorí chceli prehlásiť doktrínu o *nevyhnutnosti* eucharistického prijímania detí.³⁷

Ako podčiarkuje M. E. Johnson, Tridentský koncil, ohľadom prijímania detí, sa výslovne vyjadril obozretným spôsobom. Nechcejúc zavrhnovať starobylú prax bol pripravený aj tolerovať takú vec. Konciloví otcovia určite poznali prax východných cirkvi, ale v súvislosti prebiehajúcou kontroverziou s protestantizmom, nepovažovali za nevyhnutné alebo vhodné explicitne zmieňovať sa o tom. Ba, samotná formulácia Tridentu vylučuje len teóriu o *nevyhnutnosti* eucharistie pre deti, ale nevylučuje *možnosť* dať eucharistické prijímanie deťom. V takomto pohľade nemôžeme vylúčiť prípadnú obnovu takejto praxe aj v latinskej cirkvi.³⁸

Vývoj praxe eucharistického prijímania detí vo východných katolíckych cirkvach – postupné zavedenie ohraničení a obmedzení

³³ S. THOMAE AQUINATIS, *Summa Teologica*, pars tertia, q. LXXX, čl. 9.

³⁴ S. THOMAE AQUINATIS, *Summa Teologica*, pars tertia, q. LXXX, čl. 9.

³⁵ S. THOMAE AQUINATIS, *Summa Teologica*, pars tertia, q. LXXX, čl. 9.

³⁶ „*Denique eadem sancta Synodus docet parvulos usu rationis carentes nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiae communionem, siquidem per baptismi lavacrum regenerati /Tit 3,5/ et Christo incorporati adeptam iam filiorum Dei gratiam in illa aetate amittere non possunt. Neque ideo tamen dammanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit. Ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius tempore ratione habuerunt, ita certe nulla salutis necessitate id fecisse sine controversia credendum est.*“ Conc. Trid. sess. XXI, kap. 4, v DS 1730

³⁷ „*Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiae communionem: an. s.*“ Conc. Trid. Sess. XXI, kap. 4, kán. 4, DS 1734.

³⁸ Poz. M. E. JOHNSON, *The Rites of Christian Initiation*, 282.

Pre pochopenie doktrinálneho vývoja a praxe eucharistického prijímania vo východných katolíckych cirkvach bolo by potrebné kompletne štúdium historických prameňov a svedectiev týkajúcich sa tejto témy v jednotlivých cirkvach. Takáto úloha nespadá do rozsahov tohto stručného príspevku – preto sa obmedzím na predstavenie niektorých význačných dokumentov.

Medzi východnými prameňmi druhého tisícročia môžeme započítať v chronologickom poriadku ustanovenie arménskej synody zo Sis (1342), ktorá potvrdila predchádzajúcu prax prijímania detí v rámci sviatosti kresťanskej iniciácie. V tomto prípade sa vskutku hovorí o prijímaní pod dvoma spôsobmi a arménske ustanovenie v tomto rozoznáva svoje odklonenie od zvyku *ecclesiae Graecorum*.³⁹ Jednota troch iniciačných sviatosti bola Arménmi zachovávaná v určitom usporiadanom (predpísanom) slávení, ale v prípade nevyhnutnosti sa mohol tiež vysluhovať iba krst.⁴⁰

V období pred Tridentom máme dva dôležité pápežské dokumenty, ktoré pojednávajú o medziobradových vzťahoch, so zvláštnym zreteľom na prax byzantskej (gréckej) a italo-albánskej cirkvi. Pápež Lev X. svojím apoštolským listom *Accepimus nuper* z 18. mája 1521, ohľadom na rozdielne zvyky liturgického a pastoračného života, potvrdzuje, že grécky kňazi eucharistiu *sub utraque specie omnibus, etiam pueris ministrare possint*.⁴¹ Následovne bol list použitý aj druhými predstaviteľmi východných cirkvi niečo ako *magna charta* východných práv.⁴²

³⁹ „*Licet secundum consuetudinem ecclesiae nostrae a noviter natis tria sacramentum simul datur. Primo baptizamus tali modo, quod sacerdos ponit puerum in aqua fontis, (...) Et post haec cum crismate confirmat eum ad modum crucis in fronte pueris (...) et postea puerum baptizatum communicant sic: cum Corpore Christi sicco tangunt labia pueri, et reponunt, et si sacerdos celebrat et in tempore illo baptizatur puer, tunc modicum sacerdos digitum suum tingit in Sanguine, et inde tangit labia pueri, et hoc sit secundum consuetudinem ecclesiae Graecorum tantum*“. MANSI, zv. 25, ant. 1236.

⁴⁰ Vskutku, odpoveď synody smerovala k obrane pred obvineniami, že neuznávajú platnosť krstu vysluhovaného bez následovného mazania olejom a udeľovania eucharistie. „*Si necessitas contingat baptizandi, ubi chrisma et corpus Christi non inveniuntur, tunc baptizant cum sola aqua et baptismus est, sicut in LVII articulo diximus. Ideo non est verum quod dicitur, quoad baptizati sola aqua in tempore necessitatis, qui non fuerunt uncti cum crismate, vel comunicati de corpore Christi, baptizatos non putant esse*“. MANSI, zv. 25, ant. 1236.

⁴¹ Leo X, litt. ap. *Accepimus nuper*, 18. máj 1521. „*Presbyteri in fermento celebrare, ac sub ali forma, quam romana baptizare, videlicet: Baptizatur servus Dei in nomine Patris et Filii, et Spiritus S. Amen; item quod Ordinati in Sacris, matrimonio ante ipsorum sacrorum ordinum susceptionem contracto uti, ac barbam nutrire, venerandumque Sacramentum sub utraque specie omnibus, etiam pueris ministrare possint*“. M. HARASIEWICZ, *Annales Ecclesiae Ruthenae*, Leopoli, 1862, 86.

⁴² Poz. A. HODINKA, *A Munkácsi Gör. Szert pöspökség okmánytára*, Ungvár 1911, 651-659, kde sa nachádzajú listy grécko-katolíckeho kléru Mukačevskej eparchie, pripravené synodom, ktorý sa konal 7. marca 1715.

Podobne pápež Pavol III. v apoštolskom liste z 23. decembra 1534, vyhlasuje dovoleným zvyk Italo-albáncov udeľovať prijímania deťom tiež pod obidvoma spôsobmi.⁴³

V období po Tridente začínajú sa objavovať prvé znaky aplikácie tridentského učenia tiež smerom ku Východným cirkvám. Prvý dokument, ktorý slovne preberá tridentskú formuláciu ohľadom *nie nevyhnutnosti* eucharistie pre deti je apoštolská konštitúcia Gregora XIII. *Benedictus Deus* (14. február 1577) maronitskému patriarchovi Petrovi.⁴⁴ Aj keď v tomto prípade nemôžeme ešte hovoriť o nejakom formálnom a priamom zákaze prijímania deťom, objavuje sa jasnejšie negatívna tendencia.

Latinská teológia a prax sa stáva vždy viac ťažšou tiež vo východných cirkvách, ktoré obnovili ich ekleziálnu jednotu s rímskou cirkvou. Kanonický vplyv takejto tendencie sa zreteľne javí z ustanovenia synodu maronitskej cirkvi za patriarchu Sergeja v r. 1596. Kánon č. 7 tejto synody, v súlade s *Benedictus Deus* od Gregora XII. špecifikoval obavu z *neslušnosti* v prijímaní danom deťom a následok, uložil kňazom (*caveant sacerdotes*), aby nepripúšťali deti k prijímaniu.⁴⁵

Po Maronitoch tiež ďalšia veľká východná cirkev, tá, ktorá sa zrodila z únie v Breste (1596),⁴⁶ zahrnula do svojho kanonického ustanovenia zmenu tradičnej praxe prijímania detí. Oficiálna formulácia sa vznesie na Zamojskej synode, ktorá sa konala v r. 1720. Od Brestskej únie (1596) prešlo viac ako 120 rokov, počas ktorých východná prax prijímania detí v spojení s Kyjevskou metropoliou sa podstatne javí ako samozrejma. Na druhej strane latinský model, často predstavovaný ako naozaj „katolícky“, pokračuje vo vykonávaní svojho nevyhnutného

⁴³ Paulus III, litt. ap. *Dudum*, 23 dec. 1534. „...*Venerabile sacramentum sub utraque specie omnibus etiam pueris ministrari posse per dictum Concilium* (Firenze – naša poznámka) *statutum, et ordinatum, ac decretum sive permissum fuisset...*“
Appendix ad Bullarium Pontificium Sacrae Congregationis de Propaganda Fide, t. 1., Romae 1842, 22.

⁴⁴ Gregorius XIII, const. ap. *Benedictus Deus*, 14. feb. 1577. „... *parvulos usu rationis carentes nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiae communionem. Siquidem per baptismi lavacrum regenerati et Christo incorporati adeptam iam filiorum Dei gratiam in illa aetate amittere nequeunt* (poz. text Trid. koncilu). *Dum autem tanto in sacramento manducatur caro Filii hominis, omni reverentia ac humilitate idem Sacramentum prosequendum est: quod pueri per aetatem prestare minime possunt.*“

Acta et Decreta Sacrorum Conciliorum Recentiorum Collectio Lacensis, t. 2, Herder, Friburgii Brisgoviae 1876, zv. 422; *C.C. Orientale, Fonti*, fasc. XII, Roma 1933, 237.

⁴⁵ Syn. Sergii Patriarchae Maronitarum (18. sept. 1596), kán. 7. „*Quoniam parvulis sine indecentia maxima, venerabilissimique Sacramenti iniuria vix potest Sacra Christi communio dari, caveant in posterum sacerdotes universi, ne quemquam ante rationis usum ad eam admittant.*“ MANSI, zv. 35, ant. 1024; *C. C. Orientale, Fonti*, fasc. XII, *Disciplina Antiochena, Maroniti, I. Ius particulare Maronitarum*, a) *Textus lusus Approbat*, Roma 1933, 235.

⁴⁶ V súčasných termínoch môžeme hovoriť o ukrajinskej a bieloruskej cirkvi, zatiaľ čo v minulosti sa pre tieto cirkvi používal aj termín Ruténska cirkev. Terminologicky existuje nebezpečie nepochopenia, pretože pomenovanie *ruténska* sa používalo tiež pre označenie aktuálnej ruténskej cirkvi na Zakarpati (Mukačevská eparchia), slovenskej a maďarskej cirkvi, ktoré sa odvodili z Užhorodskej únie v r. 1646 alebo ruténskej cirkvi (Pittsburgská metropolia) v Spojených štátoch, ktorá vznikla v diaspore z veriacych z vyššie spomínaných cirkvi.

vplyvu aj na východných katolíkov. Východný katolíci, jednako zostávajúc vždy citlivý na liturgické záležitosti, súc vo stálom spojení s latinskou cirkvou, nie zriedka sa nakoniec rozhodnú pre niektoré doktrinálne a disciplinárne stanoviská zastávané dobovou latinskou teológiou, včleňujúc ich – vyvážene alebo menej – do východného doktrinálneho, disciplinárneho a liturgického kontextu.

Znenie formulácie Zamojskej synody je trochu protirečiace.⁴⁷ Z jednej strany sa dovoľuje, aby prijímanie detí zodpovedalo starej a ustálenej východnej praxi ešte stále v účinnosti („*perpetuo servata, fuerit, et nunc etiam servetur consuetudo*“) a aby eucharistia tvorila pre deti jedlo a nápoj na, ktorý dáva rásť, povzbudzuje a zachováva ich duchovný život. Ale na druhej strane je citovaný tridentský text pojednávajúci o *nie nevyhnutnosti* tejto sviatosti pre deti, ktoré kvôli ich veku nie sú schopné stratiť posväcujúcu milosť obdržanú v krste, a nakoniec „*ob reverentiam tanto sacramento debitam*“ sa odkladá prijímanie deti na vek rozvážnosti a podmieňuje sa predchádzajúcim poučením a overením pomocou preskúmania. Zaujímavá je klauzula, ktorá podmieňuje aplikáciu synodálneho rozhodnutia o vylúčení detí od prijímania: „*si ea privari sine scandalo possint*“. Z tejto klauzuly je jasne zjavné, že zákonodarca si bol vedomý radikálnej zmeny praxe, čo by mohlo spôsobiť vážne pohoršenie medzi veriacimi.

Určitý rešpekt alebo aspoň opatrnosť dotknúť sa tohto citlivého bodu, sa tiež nachádza v jednom nasledujúcom dokumente časovo blízkom Zamojskej synode, t. j. v *Decreta Sacrae Congregationis particularis de Propaganda Fide super rebus Melchitarum seu Syriae et Palaestinae a Sanctissimo Domino nostro Benedico XIII deputate*, konkrétne z rozhodnutia z 5. apríla 1729. Na otázku kňaza Giovanni Aminioni „*Anpariter expediat sacramentalem eucharistiae communionem infantibus praeberere statim post baptismum*“, Kongregácia dala následovnú odpoveď: „*Parvulos nulla obligari necessitate ad sacramentalem eucharistiae communionem, sed ubi viget antiqua consuetudo, non est damnanda.*“⁴⁸ Ako vidíme, odpoveď

⁴⁷ Synodus Zamost., an. 1720, tit. III, § 3. „*Etsi apud Orientales perpetuo servata fuerit, et nunc etiam servetur consuetudo admittendi infantes, et pueros rationis expertes ad sacram Eucharistiam, quae semper fuit tanquam cibus, et potus spiritualis, quo in Cristo renati, vitam hanc spiritualem alere, confortare, et conservare possunt; cum tamen certum sit parvulos usu rationis carentes nulla necessitate obligari ad sacramentum Eucharistiae communionem, siquidem in illa aetate amittere non potuerunt gratiam acquistam per lavacrum Baptismi, Sancta Synodus statuit ob reverentiam tanto Sacramento debitam, ut ii posthac ad sacram Communionem, si ea privari sine scandalo possint, non ante admittantur, quam ipsos diligenter examinatos, et instructos, eius aetatis, et discretionis esse compertum fuerit, ut diiudicare possint Corpus Christi.*“ *Acta et Decreta Sacrorum Conciliorum Recentiorum Collectio Lacencis*, t.2., Herder, Friburgii Brisgoviae 1876, ant. 29-30; *C. C. Orientale, Fonti*, fasc. XI, *Ius particulare Ruthenorum*, Roma 1933, 285-287.

⁴⁸ S.C. de Prop. Fide, 5 apr. 1729, v MANSI, zv. 46, ant. 94.

je skôr vyhýbavá, prax prijímania detí nie je ani dovolená ani zavrhnutá, opakujúc iba tridentské rozhodnutie o jeho „nie záväznosti“.

Vrátiac sa k maronitskej cirkvi, vidíme, že v r. 1736 táto cirkev zvolala inú dôležitú synodu, dnes známa ako synoda na Libanonskej hore.⁴⁹ V časti týkajúcej sa sviatosti Eucharistie prakticky nachádzame malé pojednanie o prijímaní detí na Východe a na Západe, ale myšlienka je rýchlo vedená k vopred vyhotovenému záveru,⁵⁰ ako sme videli v prípade Zamošč, t.j. v predpise „*ut infantibus quibusdam, dum baptizantur, eucharistia nullo pacto, neque sub specie sanguinis, porrigatur, pueris autem non ante tradatur, quam ad annos discretionis pervenerint.*“ Rozhodnutie vykoreniť starobylú prax podania prijímania deťom bola tak silná, že rovnaká synoda sa nezastavila ani pred stanovením trestu suspendácie *latae sententiae* pre kňaza, ktorý by ho udelil.⁵¹

Pokiaľ ide o prijímanie detí, postoj Sv. stolca v prvej polovici XVIII. stor, znáša neistotu a nesúlad, ktoré sa preukazujú s rôznymi Východnými cirkvami a s rozdielnymi obradmi.

Sv. stolec nemal ťažkosti potvrdiť zákaz Zamojskej synody a synody z Libanonskej hory. V takých prípadoch Rím nenamieta proti zmene starobylej praxi prijímania detí,

⁴⁹ Je zrejmé, že iniciatíva tejto synody vyšla z Ríma, ako sa tiež jasne usudzuje zo slov ediktu na zhromaždení synody od Jozefa Petra, antiochijského patriarchu: „...synodum celebrare statuimus pro executione ecclesiasticorum mandatorum, quae sanctissimus d. n. papa Clemens XII., pontifex maximus, nobis injuxit.“ MANSI, zv. 38, ant. 16.

⁵⁰ Syn. Libanen. Maronitarum, a. 1736, pars II, cap. XII. „*Communicare pueros et infantes, quod plerique Orientales usque in presentem diem faciunt, antiquum valde est, atque id veteres etiam in Occidente in usu habebant, quum pueris recens natis sacramentum eucharistiae sub specie sanguinis ministrabatur digito sacerdotis, quem illi sugerent; illis autem, quibus per aetatem sumere cibum liceret, vel reliquiae panis eucaristici tradebantur, quaemadmodum in ecclesia Constantinopolitana et alibi factum fuisse notant gravissimi auctores; vel parvulae hostiae praeparabantur, ne illas in particulas frangere cogerentur, neve fragmenta in terram deciderent, sicut praescribit Joannes patriarcha Nestorianis suis, qui hac in parte ad Latinos et ad nostros accedunt, apud quos ostia, qua sacerdos communicat, in maiori forma est, quam ea, quae populis communicantibus porrigitur. Et in antiquis quidam nostris ritualibus, sicut et in ordine vetere Romano et in euchologiis Graecis, baptismatis ministro diserte praecipitur, ut infans mox a baptismo chrismate delibutos pascat, eucharistiae sacramento. Nihilominus tum ob debitam huic augustissimo sacramento reverentiam, tum quia idem non est infantibus ac pueris ad salutem necessarium, praecipimus ut infantibus quidam, dum baptizantur, eucharistia nullo pacto, neque sub specie sanguinis, porrigatur, pueris autem non ante tradatur, quam ad annos discretionis pervenerint: quum scilicet huius sacramenti cognitionem et gustum habere coeperint, illosque parochus paucis ante diebus examinarit atque instruxerit de vi et ratione hujus tanti misterii, qui tunc primum illud sumere voluerint. Sicut enim sacrosanta Tridentina synodus docet, parvuli usu rationis carentes nulla obligantur necessitate ad sacramentalem eucharistiae communionem; siquidem, per baptismi lavacrum regenerati et Christo incorporati, adeptam jam filiorum Dei gratiam in illa aetate amittere non possunt. Neque ideo tamen damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit; ut enim sanctissimi illi patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certe eos nulla salutis necessitate id ferisse sine controversia credendum est.*“ MANSI, zv. 38, ant. 108.

⁵¹ Syn. Libanen. Maronitarum, a. 1736, pars II, cap. II, 12. „*Sacramentum vero eucharistiae post baptismus infantibus quocumque modo porrigi omnino prohibemus sub poena suspensionis ipso facto incurrendae.*“ MANSI, zv. 38, ant. 46.

pravdepodobne aby – aspoň formálne – to boli východní kresťania, ktorí to chcú zrušiť (aj keď latinská inšpirácia je očividná).

Na druhej strane, Sv. stolec obozretne hľadal zmierniť „latinizačnú horlivosť“ latinských misionárov pôsobiacich v niektorých malých alebo mladých východných katolíckych cirkvach. O tomto prístupe máme svedectvo v *Resolutio dubiorum ad coptum ritum pertinentium*⁵² z 14. júna 1741, v ktorom sa Sv. úrad musel zaoberať sťažnosťami jedného misionára (P. Remigio z Trento Min. Rif., predstavený útulku v Achmim), ktorý opisoval nebezpečenstvo neslušnosti čo sa týka prijímania detí (napr. davenie detí, umývanie špinavých šiat s inými nečistými oblečeniami atď.). Dobrý misionár dal vedieť Kongregácii, že misionári jeho rádu udeľovali krst Koptom bez prijímania detí a že príbuzní nerobili námietky alebo nič nenamietali, aby im bolo dané prijímanie. Okrem toho veril, že „taký spôsob mohol by zmenšiť hlas učenia rôznych autorov, ktorí čiastočne schvaľujú eucharistiu, dodávajú klauzulu «*nisi aliter cum prudentia introduci possit latinus usus*»“. Odpoveď Kongregácie – doprevádzaná dlhou Inštrukciou – naopak bola jednoduchá, ale výrečná: „*nihil innovetur*“. Inštrukcia potom pripomína východnú prax prijímania detí, prinášajúc príklady situácií, v ktorých rímsky pápeži tolerovali a schvaľovali takúto prax.⁵³ Medzi rôznymi citovanými príkladmi ale nechýba odpoveď pápeža Klementa VIII. Arcibiskupovi z Monreal na Sicílii, ako vzor nejasnosti vo vzťahoch k východnému obradu: „Je dobré poučiť Grékov, že robili by lepšie, keby nedávali sv. prijímanie deťom, ktoré ešte neužívajú rozum: ale keď sa neuspokoja, môže sa tolerovať ich obrad...“⁵⁴ Avšak, nerozumie sa, ako z tvrdenia, že Gréci „robili by lepšie ak by nedali sv. prijímanie deťom“, Inštrukcia môže povedať s bezostyšnosťou, že P. Remigio sa musí obmedziť povzbudzovať Koptov, aby užívali patričné obozretnosti pri prijímaní detí.⁵⁵

⁵² S.C.S. Off., 14 iun. 1741, v R. DE MARTINIS, *Iuris Pontificis de Propaganda Fide, pars secunda complectens Decreta, Instruciones, Encyclicas, Litteras etc.*, Romae 1909, 314-315.

⁵³ „Vyššie predstavenie takýchto ťažkostí, musí byť dobre známe P. Remigio ako sťažovateľovi, že takýto obrad prijímania detí po krste, je veľmi starý v gréckej cirkvi, a je zaznamenaná v Ordo nazývanom «Euchologium», ktorým si ešte pomáha koptská cirkev ako časť gréckej cirkvi, nakoľko sa musí povedať obrad, a nie jednoduchý zvyk tej cirkvi.“ S.C.S. Off., 14 iun. 1741, v R. DE MARTINIS, *Iuris Pontificis de Propaganda Fide, pars secunda complectens Decreta, Instruciones, Encyclicas, Litteras etc.*, Romae 1909, 315. Poznamenanie, že koptská cirkev je „časť gréckej cirkvi“ a že preto používa grécky euchológion, nie je presné, ale pre danú chvíľu slúžilo ako argument na obranu koptskej praxe.

⁵⁴ S.C.S. Off., 14 iun. 1741, v R. DE MARTINIS, *Iuris Pontificis de Propaganda Fide, pars secunda complectens Decreta, Instruciones, Encyclicas, Litteras etc.*, Romae 1909, 315.

⁵⁵ „Z toho všetkého P. Remigio môže porozumieť, že nie je úmyslom Sv. stolca odstrániť, alebo sužovať Grékov v ich obradoch, ale iba poučiť ich, ako je potrebné, aby boli vysluhované s náležitou úctou a slušnosťou a s tamými obozretnosťami, ktoré sú vlastné tomu, aby sa predišlo neporiadku a neprimeranostiam; a to obzvlášť v Egypte, kde väčšia časť Koptov sú schizmatici, ktorý by zle pochopili každú zmenu, ktorá by sa urobila proti ich starobylému obradu; preto bude musieť P. Remigio vhodne povzbudzovať katolíckych Koptov, aby užívali patričné obozretnosti pri dávaní krvi

Zatiaľ čo – ako sme videli – v r. 1741 Sv. úrad sa ešte väčšmi vyjadril na obranu koptskej tradičnej praxe dať prijímanie deťom, rok potom pápež Benedikt XIV. neodďialuje, aby zakázal takúto prax Italo-grékom. Vskutku, v apoštolskej konštitúcii *Etsi pastoralis* z 26. mája 1742⁵⁶ na jednej strane pápež uznáva prijímanie detí ako to, čo nie je proti viere a dobrým zvykom, z druhej strany zo svojej vôle zakazuje takú prax – vyjadrené rozhodným „*interdicimus ac prohibemus*“ – a necháva málo miesta akejkolvek diskusii a pastoračnému úsudku.

Ten istý pápež v inom svojom dokumente, ktorý sa týka kresťanského východu, v známej encyklike *Allatae sunt* z 26. júla 1755 predstavuje prijímanie detí ako to, čo závisí od špecifického stanovenia jednotlivých cirkvi. Z jednej strany pápež nemohol popierať, že vo východných obradových knihách – špeciálne uvádzajúc melchitský, sýrsky, arménsky a koptský rítus – je citované prijímanie detí po krste a že vo všetkých týchto prípadoch sa nariaďovalo, aby po krste bola dané deťom eucharistia.⁵⁷ Z druhej strany ale, citujúc jeden teologický manuál tej doby, jednoducho poznamenáva, že niektorí z Východných pomaly zanechávali takúto disciplínu pre ťažkosti, ktoré stretávali pri vysluhovaní prijímania deťom po krste. V tejto súvislosti sú citované dve maronitské synody (1596 a 1736), tá Zamojská (1720) a vyššie spomínaná konštitúcia pre Italo-albáncov *Etsi pastoralis*. Encyklika⁵⁸ preto nestanovila nové predpisy, ale jednoducho zobrala existujúci predpis, ten liturgický, ktorý bol priaznivo naklonený prijímaniu detí (a v danej dobe ešte v platnosti v niekoľkých cirkvach), ako aj tej právnický a vo všeobecnosti reštriktívny, uvedený relatívne krátko pred vydaním encykliky.

deťom a pri umývaní šiat ohľadom náležitej úcty k sviatosti.“ S.C.S. Off., 14 iun. 1741, v R. DE MARTINIS, *Iuris Pontificis de Propaganda Fide, pars secunda complectens Decreta, Instruciones, Encyclicas, Litteras etc.*, Romae 1909, 315.

⁵⁶ „*Cum administratio sacramenti Eucharistiae, quod sub una vel sub utraque specie infantibus in Baptismo, et pueris in Missa, solent greci exhibere, nihil contra orthodoxam fidem bonosque mores contineat (dummodo iidem Graeci credant firmiterque teneat communionem valide ac licite posse ministrari); quia tamen ad decentiam et reverentiam sacramenti magis expedit, si illudeisdem denegetur; propterea ne Greci vel Albanenses graeci ritus Eucharistiae sacramentum sub una vel sub utraque specie infantibus rationis usu carentibus in Baptismo, nec pueris in missa ministrant, interdicimus ac prohibemus.*“ Benedictus XIV, const. *Etsi pastoralis*, 26 maii 1742, § II, VII; v R. DE MARTINIS, *Iuris Pontificis de Propaganda Fide, pars prima complectens Bullas, Brevia, Acta S.S.*, col. 3, Romae, 1890, 60.

⁵⁷ Poz. Benedictus XIV, ep. encycl. *Allatae sunt*, 26 iul. 1755, § 24. jedna nedávna recenzia sa nachádza v *Enchiridion delle encicliche*, ant. 1, Edizioni Dehoniani Bologna 1994, 612-709.

⁵⁸ Synode, (konaná podľa juliánskeho kalendára od 4. do 22. októbra 1790), predchádzala inštrukcia Kongregácie Propaganda Fide s výslovnými požiadavkami o intervencii na poli cirkevnej disciplíny. Teda, synoda, po svojom ukončení, nebola schválená Apoštolským stolcom, ako poznamenáva Mansi: „*Synodus re ipsa habita est, sed infelici successu, cum acta ipsius ob acerriman Germani Adami oppugnationem in usum numquam fuerint traducta, immo nec ad sacram congregationem transmissa ut ab ea examinarentur et adprobarentur.*“ Na text synody poz. MANSI, zv. 46, ant. 625-654.

Melchitská cirkev pojednávala o tomto argumente na troch národných synodách, ktorých dekréty – pre rôzne dôvody – neboli schválené Sv. stolcom. Tak, napríklad národná synoda, ktorá sa konala v kláštore sv. Spasiteľa od 15. októbra do 2. novembra 1790, zakazovala kňazom dať prijímanie deťom, ktoré majú menej ako sedem rokov.⁵⁹ Pre takýto zákaz nebola pripojený žiadny kanonický motív alebo súvislosť. Podobne synoda v Carcafé konaná od 23. júla do 7. augusta 1806,⁶⁰ nariadila kňazom „aby neudelovali pokrstným deťom sviatosť eucharistie, ktoré boli ospravedlnené od prvotného hriechu skrze krst“.⁶¹ Nakoniec synoda v Jeruzaleme konaná za prítomnosti patriarchu Maxima Mazlum od 12. do 14. júna 1849⁶² obnovila zákaz prijímania detí, hľadajúc jeho ospravedlnenie v „zjavnom nebezpečenstve pohrdania“, a dokonca došla až k tvrdeniu, že prijímanie detí „bolo oprávnene zrušené potom, čo sa začala udeľovať všeobecne sviatosť krstu deťom“ – tvrdenie, ktoré určite sa nezhoduje s historickou pravdou.⁶³

V nasledujúcom období počas pontifikátu Benedikta XIV. sa predstavoval v niektorých iných východných katolíckych cirkvach zamietavý a reštriktívny postoj ohľadom prijímania detí. Táto zmena sa niekedy stala jednoduchým zrušením praxe zo strany jednotlivých biskupov, pomocou úpadku do nepraktizovania alebo pomocou kanonicko-pastoračných rozhodnutí – aj keď tie neboli vždy formulované a vyhlásené spôsobom právne zaväzujúcim v úzkom slova zmysle termínu. Vskutku, v rôznych Východných katolíckych cirkvach ani nie je možné dokumentovať s presnosťou čas a motívy opustenia od praxe prijímania detí. Teda základným princípom sa zdá táto úcta k Eucharistii – úcta chápaná v zmysle eucharistického kultu latinskej cirkvi, podľa zámerov a vyhlásení Tridentského koncilu a, nie na poslednom mieste, v zhode so zbožnosťou a nábožnosťou ovplyvnenou

⁵⁹ „*Sacerdotibus prohibemus, ne puerilis septennio minoribus sacram communionem subministrent.*“ *Synodus nationalis Graecorum Melchitarum in monasterio Sancti Salvatoris celebrata*, sess. Octava, 3°, v MANSI, zv. 46, ant. 632.

⁶⁰ Táto synoda nielen že nebola schválená Apošt. stolcom, ale bola explicitne zavrnutá, predovšetkým kvôli jansenistickým vplyvom vo svojom texte. O celom *iter* poz. *Synodus nationalis in monasterio Sancti Antonimi apud Carcafe in Monte Libano celebrata*, v MANSI, zv. 46, ant. 683-878, o pápežskom liste o vydanom zavrnutí Gregorom XVI. Poz. Ant. 875-878.

⁶¹ MANSI, zv. 46, ant. 732.

⁶² Akty synody poz. MANSI, zv. 46, ant. 1019-1170.

⁶³ *Concilium patriarchale Hierosolymitanum a Melchitis celebrata presidente in eo Maximo Mazlum Patriarcha*, časť I., Kap. III., kan. 3: I keď *euchológion* predpisoval udeliť sviatosť najsvätejšej eucharistie pokrstným hneď po tom ako im bola udelená sviatosť krstu, napriek tomu bol oprávnene zrušený tento zvyk, po tom, čo sa začala všeobecne udeľovať deťom sviatosť krstu, v rozpore s prvými storočiami Cirkvi, v ktorých obvykle pokrstení boli dospelí. Teda sviatosť eucharistie, ktorá nie je potrebná k spásu ako nevyhnutný prostriedok, a udeľujúc ju deťom bolo by zjavným nebezpečenstvom pohrdania, správne a oprávnene sa zrušil zvyk udeliť ju deťom hneď po krste a zostal záväzok udeliť ju iba pokrstným, ktorý už užívajú rozum.“ MANSI, zv. 46, ant. 1033.

niektorými rigoróznymi zbožnými a pastoračnými princípmi, ktoré sa vyvinuli tiež pod vplyvom, pravdepodobne neznalého, jansenizmu.⁶⁴

V XVIII. storočí, ako svedčia pramene, začali vždy viac prevládať zakazujúce normy ohľadom prijímania detí. Medzi ostatnými východnými cirkvami, o ktorých sme sa doteraz nezmienili, je určite hodný povšimnutia vývoj problému v rumunskej cirkvi. Vo svojej legislatíve, prvého provinciálneho koncilu konaného v Blaj od 5. do 14. mája 1872,⁶⁵ okrem tradičného tvrdenia, že subjekt prijímania musí byť pokrstený, ktorý došiel do veku rozvážnosti,⁶⁶ po prvý krát nachádzame výslovnú zmienku o tzv. „prvom prijímaní“.⁶⁷

Zatiaľ, čo v r. 1755 pápež Benedikt XIV. započítaval ešte medzi cirkvi, ktoré, podľa ich liturgických kníh, podávajú prijímanie deťom, sýrske, koptské a arménske, v priebehu XIX. stor. a na začiatku XX. stor. aj tieto cirkvi postupne opúšťajú túto starobylú liturgickú prax.

Sýrska katolícka cirkev v rozhodnutiach svojej národnej synody, ktorá sa konala v Sciarfé od 22. júla do 13. októbra 1888, zaoberala sa otázkou prijímania detí a ich „prvým prijímaním“. Synoda jednoducho vyhlasuje, že prax prijímania detí sa už nepraktizuje. Niekoľko pochybností o spontánnosti takého zanechania starobylej praxe vzbudila naliehavosť synody ohľadom zákazu prípadného opätovného uvedenia obradu a prehlásenej túžby odlišovať sa od sýrskych pravoslávnych.⁶⁸ Nakoniec, aby sa nepovolilo prijímanie detí,

⁶⁴ Pokiaľ ide o pozíciu jansenizmu reprezentovaného Arnaudom vo svojej knihe *Fréquente communion*, poz. J. CARREYRE, „Jansénisme“, v *Dictionnaire de Théologie Catholique*, zv. 8, p. 1°, Letouzey et Ané, Paris 1924, ant. 318-529, zvlášť ant. 460: „Arnauld ne voit dans la communion qu'un sorte de récompense de la vertu et non point un aliment pour la vertu; c'est comme le couronnement d'une vie saine qui consiste dans une union plus intime avec Dieu et non point un moyen d'entretenir la vie divine et d'acquérir des forces pour résister et pour progresser. Le but assigné à la communion par Arnauld explique, en partie, les conditions rigoureuses qu'il exige pour réception de ce sacrament.“

⁶⁵ *Concilium provinciale primum Alba-luliense et Fogarasiense*, v MANSI, zv. 42, ant. 463-952 (dekréty ant. 454-610).

⁶⁶ „Subiectum sacramenti sacrae eucharistiae sunt homines vivi, baptizati, qui ad annos discretionis pervenerunt...“ *Concilium provinciale primum Alba-luliense et Fogarasiense*, tit. V., kap. III., v MANSI, zv. 42, ant. 544.

⁶⁷ „Synodus itaque hortatur in Domino parochos, ut baptizatos atque confirmatos, postquam ad annos discretionis pervenerint, doceant promissiones in susceptione horum sacramentorum a Deo factas, eosque omnem vitam ad normam illarum promissionum componere promoveant. Hoc autem in occasione primae communionis sub sacra liturgia praesentibus et audientibus omnibus fidelibus.“ *Concilium provinciale primum Alba-luliense et Fogarasiense*, tit. V., kap. III., v MANSI, zv. 42, ant. 542.

⁶⁸ Syn. Sciarfen. Syrorum, a. 1888, cap. V., art. II, 3, XIX; „Cum consuetudo parvulis post baptismum ss. Eucharistiae praebendi a nostra Ecclesia multo adhinc tempore abrogata sit, hunc morem restitui omnino inhibemus. Similiter interdiximus illi substitui aliquem ex modis apud non catholicos vigentibus, qui sunt vel sacerdos digitum vino non consecrato intinctum in os infantis immittat, vel missae pulvillo aut cochleari os eius tangat.“

Syn. Sciarfen. Syrorum, a. 1888, cap. V., art. IV, § 5, 2, III; „Infantibus autem iam a longo tempore desiit apud nos mos Ssmae Eucharistiae communionem dandi statim post eorum baptismum et unctionem per Chrisma. (...) Propterea praecipimus ne quis in nostra natione syriaca ad aliquam ex

synoda prináša obvyklé odôvodnenia: Eucharistia nie je nevyhnutná skôr ako je vek rozvážnosti, pretože deti nemôžu stratiť posväcujúcu milosť prijatú v krste.

Koptská katolícka cirkev – ako sme videli – bola určitým spôsobom ochránená od „horlivej“ latinizácie niektorých európskych misionárov pomocou Inštrukcie „*nihil innovetur*“ Kongregácie Sv. úradu z 14. júna 1741, nakoľko sa týka koptskej praxe udeliť prijímanie deťom. Ale tento typ ochrany sa zdá, že bol málo účinný. Napriek výslovnému zákazu, pokračujú „novoty“ z dôvodoch a v spôsoboch, ktoré sme už zisťovali vyššie a ktoré platia aj pre iné východné katolícke cirkvi. Môžeme vyvodiť nasledujúci vývoj z tvrdenia, ktoré sa nachádza na prvej synode koptskej katolíckej cirkvi konanej v Kairo od 18. januára do 3. júna 1898.⁶⁹ Rozprávajúc o subjekte eucharistie synoda pripúšťa, že deti „*capaces sunt divinae Eucharistiae, cum divinam initiationem acceperint et uncit fuerint spiritu promissionis sancto*“.⁷⁰ V tomto tvrdení je uznaná podstatná jednota sviatosti iniciácie a tiež tradičný poriadok ich udeľovania. Ale hneď po takom tvrdení reč sa vracia k zvyčajnej argumentácii, podporujúc, že pre deti eucharistia nie je nevyhnutná a že nie sú povinné prijať ju, pretože nie sú schopné stratiť milosť prijatú v krste. Synoda si je vedomá starobylej praxe a ju nezavrhuje, ale nechce, aby sa tiež neodvrhla nedávno zavedená prax v niektorých cirkvach, zajmúc tak pozíciu, ktorú sa odvážime definovať ako „alibistická“.⁷¹ Čo sa potom týka Koptskej katolíckej cirkvi, synoda jednoducho potvrdzuje prax, ktorá posunuje prijímanie detí na vek rozvážnosti,⁷² nerobiac si rozpaky ani z faktu, že týmto spôsobom schvaľuje porušenie proti Inštrukcii Kongregácie Sv. úradu z 14. júna 1741.

Arménska cirkev konala svoj národný koncil v Ríme od 14. októbra do 10. decembra 1911. Tento koncil utvoril obsiahle protokoly a dekréty týkajúce sa rôznych aspektov života

his duabus consuetudinibus quae iam radicitus cessarunt, tevertatur, statuentes ut puerorum et puellarum communio differatur in eam aetatem, qua huius tanti sacramenti, tam excellentis ac tam augusti, magnitudinem intelligere possint, et ad eius communionem primam debita cum dispositione accedere. Iniungimus quoque ac praescribimus omnibus parochis ut quotannis mentes puerorum et puellarum qui sacrae communioni idonei sint, catechesi ac doctrina instruant, eosque erudiant riteque disponant ad primam communionem.“ Synodus Sciarfensis Syrorum in Monte Libano celebrata anno MDCCCLXXXVIII, Romae 1896, 77 a 91.

⁶⁹ Synodus Alexandrina Coptorum abita in Caira in Aegypto anno MDCCCXCVIII, Romae 1899.

⁷⁰ Syn. Alexandrin. Coptorum, a. 1898, sect. II, cap. III, art IV, prima pars, VI, II, v Synodus Alexandrina Coptorum habita in Caira in Aegypto anno MDCCCXCVIII, Romae 1899, 93.

⁷¹ Syn. Alexandrin. Coptorum, a. 1898, sect. II, cap. III, art IV, prima pars, VI, II. „*Quamobrem omnium sanctarum ecclesiarum Dei unitatem retinentes, tamdiu approbamus et minime condemnamus utramque earum praxim, quamdiu approbatur et minime condemnatur a Romano Pontifice qui potestatem habet uniformem universae Ecclesiae consuetudinem praescribendi.*“

Synodus Alexandrina Coptorum habita in Caira in Aegypto anno MDCCCXCVIII, Romae 1899, 93-94.

⁷² Syn. Alexandrin. Coptorum, a. 1898, sect. II, cap. III, art IV, prima pars, VI, III. „*Nihilominus disciplina in nostra Ecclesia nunc vigens servetur iuxta quam parvulorum communio in eam aetatem remittatur, in qua augustissimi huius Sacramenti divinam excellentiam intelligentes, ad eius communionem prima vice cum debita dispositione accedere queant.*“ Synodus Alexandrina Coptorum habita in Caira in Aegypto anno MDCCCXCVIII, Romae 1899, 94.

v arménskej cirkvi.⁷³ Otázka prijímania eucharistie deťmi bola pojednávaná v troch rozdielnych bodoch. V časti o sviatosti krstu (č. 391) sa zakazuje prípadne obnovenie prijímania detí, ktoré sa udeľovalo v prvotných časoch po krste a už sa nepraktizuje. Takýto zákaz bol motivovaný nebezpečenstvom omylu považovať prijímanie detí nevyhnutným na spásu.⁷⁴ V časti o sviatosti eucharistie (č. 422) je nanovo zakázané udeliť prijímanie deťom skôr ako používajú rozum⁷⁵ a pre stanovenie veku, v ktorom môžu prijať eucharistiu sa odvoláva na normy dekrétu *Quam Singulari*⁷⁶ od Pia X. Nakoniec, pojednávajúc o liturgických knihách, zvlášť o „*ritualis liber Mascidoz dicitur*“ (č. 637 d), koncil zakazuje obnovenie obradu nazývaného *communio labiorum*,⁷⁷ ktorý sa konala po krste detí.⁷⁸

Tak si všímame, že na začiatku XX. stor. eucharistické prijímanie detí sa nepraktizovalo alebo dokonca bolo zakázané pomocou zvláštnych zákonov prakticky vo všetkých východných katolíckych cirkvach.

Prvá východná kodifikácia – príležitosť pre obnovenie starobylej praxe prijímania detí

Proces prvej východnej kodifikácie započatý – od roku 1929 – Píom XI., sa stal poslednou príležitosťou na preskúmanie praxe existujúcej v čase v jednotlivých cirkvach a prinesenia eventuálnej zmeny takejto praxe v zmysle väčšej vernosti východnej tradície.

⁷³ *Acta et Decreta Concilii Nationalis Armenorum Romae habiti ... Anno Domini MDCCCCXI, Romae 1913.*

⁷⁴ Syn. Armen., a. 1911, 391. „*Antiquam Ecclesiae usum, quo sanctissima eucharistia, statim baptismo collato, infantibus administrari solebat, cum iam apud nos desierit, instaurari vetamus, ne exinde magis propagetur error apud nonnullos vulgatus, qui eucharistiam infantibus ad salutem prorsus esse necessariam asserunt, quemadmodum Gregorius Dateviensis, infensissimus ille catholicorum inimicus, in tractatu suo de eucharistia insulse contendit.*“ *Acta et Decreta Concilii Nationalis Armenorum Romae habiti ... Anno Domini MDCCCCXI, Romae 1913, 205-206.*

⁷⁵ Syn. Armen., a. 1911, 422. „*Pueri, qui nondum rationis usum adepti sunt, neque ea esse dignoscuntur mente atque aetate, ut sciant quid agant, ad eucharisticam mensam non sunt admittendi. Iis enim angelicus iste cibus praebendus est, qui, fidei mysteriis eruditi, admirabilis huius sacramenti cognitionem acceperint et pietate ac probitate commendentur.*“ *Acta et Decreta Concilii Nationalis Armenorum Romae habiti ... Anno Domini MDCCCCXI, Romae 1913, 219.*

⁷⁶ *Quam Singulari*, 8. aug. 1910, obzvlášť č. VII a VIII v AAS 2(1910)577.

⁷⁷ Synoda v Sis (1342) tak píše: „... et postea puerum baptizatum communicant sic: cum Corpore Christi sicco tangunt labia pueri, et reponunt, et si sacerdos celebrat et in tempore illo baptizatur puer, tunc modicum sacerdos digitum suum tingit in Sanguine, et inde tangit labia pueri, et hoc sit secundum consuetudinem ecclesiae Graecorum tantum.“ MANSI, zv. 25, ant. 1236.

⁷⁸ Syn. Armen., a. 1911, 637 d). „*Nec necessario reintegrandae videntur peculiariae aliquae caerimoniae, quae iam in desuetudinem abierunt, ut ex. gr. «communio labiorum» puerorum statim post baptismum.*“ *Acta et Decreta Concilii Nationalis Armenorum Romae habiti ... Anno Domini MDCCCCXI, Romae 1913, 307.*

V prípravných prácach, jednotliví konzultori zvlášť študovali otázku z hľadiska príslušných obradov podľa tradície a jednotlivých cirkvi.⁷⁹ Okrem ustanovenia, o ktorom sme už vyššie rozprávali, v ich právnickej správe tiež nachádzame opis reálnej pastoračnej praxe a návrhy na zostavenie náležitého kánona⁸⁰ budúceho východného kódexu.

Pre byzantskú tradíciu – grécku⁸¹ P. Cyril Korolevskij, navrhol nasledujúci text: „*Pueris, qui propter aetatis imbecillitatem nondum huius Sacramenti cognitionem et gustum habent Eucaristiae nihilominus, iuxta antiquissimam Ecclesiae praxim in Oriente usque adhuc servatam, ministrari potest, ubi haec consuetudo viget, sed sub specie vini tantum, et omni irreverentiae periculo recluso.*“⁸²

Avšak Korolevskij najprv predstavil právnické normy, ktoré sa vyvinuli počas storočí vo Východných katolíckych cirkvach pripúšťajúc, že „sa veľmi upustilo od praktiky udeľovať sväté prijímanie deťom hneď po krste ... Ale ešte platí u Grékov, Rusov a iných udeľovať prijímanie deťom, ktoré majú jeden, dva alebo tri roky.“⁸³ Vychádzajúc z historických a teologických úvah autor poznamenáva: „Je to nádherný zvyk, veľmi dojímavý; a platí u katolíckych Grékov v Carihrade a v Grécku, nie je tu motív, aby sa zakázala praktika našim Ruským katolíkom a nevidím, prečo bolo by potrebné ukázať sa viac rigoróznejší ako Tridentský koncil a samotná Sv. Kongregácia. Vloženie klauzuly *ubi haec consuetudo viget* nepotláča žiadne ustanovenie partikulárnych práv.“⁸⁴

Ako sa vidí, Korolevskij bol realista a nedomáhal sa náhle zmeniť reštriktívnu prax už uvedenú v rôznych východných katolíckych cirkvach, ale chcel „zachrániť“ povoľujúcu prax aspoň tam kde ešte nedošla latinizačná vlna potridentských storočí.

⁷⁹ O histórii prvej východnej kodifikácie a o metóde práce rôznych komisií poz. *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus, Praefatio*, v AAS 18. oct. 1990, 82 (1990)1047-1060, zvlášť str. 1050-1053. Pokiaľ ide o prípravné texty v rámci prvotnej kodifikácie, ktoré neboli publikované poz. I. ŽUŽEK, „Les textes non publiés du Code de Droit Canon Oriental“, v *Nuntia* 1, 23-31.

⁸⁰ Držiac sa v prvej časti číslovania CIC'17, konzultori vyslovili prípadne komentáre a návrhy, vychádzajúc – kde to bolo možné – z textov zodpovedajúcich kánonov v CIC'17. Takto môžeme sa stretnúť s komentármi konzultorov v CIC'17 k. 854. Tieto komentáre a poznámky boli vydané Kongregáciou pre Východné cirkvi a doručené osobám, ktoré sa podieľali na prácach prípravnej komisie.

⁸¹ *Codificazione Canonica Orientale. Greci a byzantská disciplína vo všeobecnosti. Štúdium o kánonoch 801-1011.* (P. Cyril Korolevskij), N. 199/32.

⁸² *Codificazione Canonica Orientale. Greci a byzantská disciplína vo všeobecnosti. Štúdium o kánonoch 801-1011.* (P. Cyril Korolevskij), N. 199/32, 30.

⁸³ *Codificazione Canonica Orientale. Greci a byzantská disciplína vo všeobecnosti. Štúdium o kánonoch 801-1011.* (P. Cyril Korolevskij), N. 199/32, 31.

⁸⁴ *Codificazione Canonica Orientale. Greci a byzantská disciplína vo všeobecnosti. Štúdium o kánonoch 801-1011.* (P. Cyril Korolevskij), N. 199/32, 32.

Pre Melchitov pripravoval štúdiu A. Coussa,⁸⁵ ale slávna osobnosť sa neuviedla novými návrhmi, ale komentujúc kánon neobmedzil sa predstaviť zoznam prameňov týkajúcich sa melchitskej cirkvi – všetky citované pramene sú ale tie, ktoré zakazujú alebo odrádzajú od prijímania detí.

Rovnako A. Balan , ktorý pripravil štúdiu pre Rumunov,⁸⁶ nenavrhol žiadnu zmenu v texte CIC'17, obmedzujúc sa na jednoduché „*Ut est*“.

Tiež Mons. A. Sipiagin, ktorý urobil štúdiu o sviatostiach ohľadom Rusov,⁸⁷ je neuspokojivý z hľadiska obrany východnej praxe. Vskutku, z jednej strany, v úvodnej poznámke poznamenáva, že „pod jedným spôsobom, a t.j. Najsvätejšou Krvou, sa udeľuje prijímanie deťom, ešte dojčiacim, - je ruský zvyk priniesť k Sv. prijímaniu každé pokrstené dieťa po 40 dňoch od narodenia,“⁸⁸ došiel k návrhu skrze kán. 854 CIC'17, jednoducho poznamenáva, že latinský kánon „bude prispôsobiteľný ruským zvykom, ak sa nám podarí zrušiť sv. prijímanie dojčencom.“⁸⁹

Ukrajinský expert P. D. Holoweckyj OSBM, vo svojej štúdií ohľadom Ruténov,⁹⁰ pokiaľ ide o CIC'17 kán. 854, sa obmedzuje na citovanie zakazujúcej poznámky Zamojskej synody a *Allatae sunt* Benedikta XIV., bez žiadneho podstatného komentára alebo návrhu.

F. Gozman, ktorý pripravil štúdiu týkajúcu sa koptskej cirkvi,⁹¹ opisuje bežnú prax, ktorá posúva prijímanie na vek rozvážnosti, pripúšťajúc, s určitým poľutovaním, že v určitých prípadoch je ťažké presvedčiť veriacich, „predovšetkým ak sa jedná o presvedčenie nevedomých žien“, prispôbiť sa latinskej praxi.⁹² V danej situácii, dochádza k záveru, že sa

⁸⁵ *Codificazione Canonica Orientale. Melchiti: Štúdium o kánonoch 801-1011.* (Rmo. A. Coussa), N. 201/32, zvlášť str. 25-26.

⁸⁶ *Codificazione Canonica Orientale. Rumuni: Kán. 801-1011.* (Can. G. Balan), N. 193/32.

⁸⁷ *Codificazione Canonica Orientale. Rusi: Štúdium o kánonoch 801-1011.* (Mons. A. Sipiagin), N. 193/32.

⁸⁸ *Codificazione Canonica Orientale. Rusi: Štúdium o kánonoch 801-1011.* (Mons. A. Sipiagin), N. 193/32, 3.

⁸⁹ *Codificazione Canonica Orientale. Rusi: Štúdium o kánonoch 801-1011.* (Mons. A. Sipiagin), N. 193/32, 7.

⁹⁰ *Codificazione Canonica Orientale. Ruténi: Štúdium o kánonoch 801-1011.* P. Dionýz Holoweckyj, O.S.B.M., N. 196/32, 43-45.

⁹¹ *Codificazione Canonica Orientale. Kopti – Egypt'ania : Štúdium o kánonoch 801-1011.* (Rmo. Fr. Gozman), N. 180/32.

⁹² „*Notre Syn. Alex. Str. 94-II confirme la discipline récente de la Communauté Copte Catholique renvoyant la communion des enfants à leur âge de discrétion. Cependant, comme les Coptes orthodoxes gardent encore l'occasion des conversions d'un village en masse, il est difficile de les convaincre d'adopter l'usage actuel, surtout qu'il s'agit de convaincre des femmes ignorantes et très attachées à leur rite (d'autant plus que dans des libelles récents on accuse les catholiques de vouloir latiniser les coptes orthodoxes notamment par l'abolition de ce rite), il semble que le réponse du St. Office en date 14 juin 1741 au R.P. Demigio de Trento «missionnaire franciscaine en Egypte», doit garder toute sa vigueur pour le cas dont s'agit, d'autant plus que le St. Office y reconnaît «non semplice uso di quella Chiesa», mais un fonction liturgique qui suit la collation du Baptême et de la*

hodí pridržovať odporúčania Inštrukcie Sv. úradu z 14. júna 1741 ohľadom jednoty sviatostí iniciácie. Tak zdravý rozum veriacich, a zvlášť matiek detí, aj keď označený ako nevedomosť, obmedzil, aspoň čiastočne a iba na moment, latinizačné tlaky.

Štúdium vykonané P. Sfairom pre maronitskú cirkev hovorí iba o ustanovení synody za patriarchu Sergeja a synody na Libanonskej hore a nenaznačuje žiadne nové podnety alebo úpravy zakazujúcej praxe ohľadom prijímania detí.⁹³

Aj pre sýrsku cirkev, referent, P. Hindo, prináša iba krátku správu o zakazujúcich normách synody v Sciarfé a zákaze Bar-Hebreo podať deťom od iných rozžuté prijímanie (sic!).⁹⁴

Pre arménsku cirkev štúdiu pripravil G. Amadouni.⁹⁵ Referent po historickom úvode založenom na traktátoch Benedikta XIV., *De Syn. Dioc.* (1. 7, k. 12, č. 1) pripomína starobylú prax arménskej cirkvi dotyku novonarodeného po krste so Sv. Spôsobmi, to sa ale nemôže považovať ako pravé sviatostné prijímanie. Ale tiež táto prax „zachovaná medzi odpadlíkmi, nepraktizuje sa viac u katolíkov“.⁹⁶ Národná synoda Arménov v Konštantinopole r. 1869 (kap. 4, k. 13), jednak schvaľujúc starobylosť a dovolenosť takého prijímania a pripomínajúc tiež jeho preverenie urobené pápežmi Klementom VII. a Eugenom IV., nedovoľuje viac také užívanie „pre uniformitu s univerzálnou Cirkvou“.⁹⁷ Chalcedónska arménska synoda výslovne nezakazuje takú prax, ale vyhlasuje, že takýto zvyk bol zrušený v celej katolíckej cirkvi, zatiaľ čo arménska synoda z r. 1911 jednoducho ho zakazuje. Napriek tomu, referent necháva nejaké východisko pre možnosť obnovy starobylej praxe, tvrdiac, že „upravenie alebo odstránenie tvrdenia nemôže mať význam, ak sa nezmení idea po preskúmaní a po dokonale vykonanej diskusii“.⁹⁸

Confirmation.“ *Codificazione Canonica Orientale. Kopti – Egypt’ania : Štúdium o kánonoch 801-1011.* (Rmo. Fr. Gozman), N. 180/32, 48.

⁹³ *Codificazione Canonica Orientale. Sýro - Maronit : Štúdium o kánonoch 801-1011.* (Rmo. P. Sfair), N. 203/32, 13.

⁹⁴ *Codificazione Canonica Orientale. Sýrovia : Štúdium o kánonoch 801-1011.* Sac. Paolo Hindo, N. 179/32, 29. Citácia od Bar-Hebreo je prebratá z *C. C. Orientale, Fonti*, fasc. III, 49, ale Hindo urobil v prepise niektoré chyby, ktoré urobili text menej zrozumiteľným.

⁹⁵ *Codificazione Canonica Orientale. Arméni – titulus III. De sanctissima Eucaristia (kán. 801-947)*, N. 204/33.

⁹⁶ *Codificazione Canonica Orientale. Arméni – titulus III. De sanctissima Eucaristia (kán. 801-947)*, N. 204/33, 21.

⁹⁷ Stotožnenie medzi univerzálnou a latinskou cirkvou urobené latinskými autormi neprekvapuje, ale prijímanie takého nadradenia „východnou“ synodou je určité výrečné svedectvo straty vízie orientálnej ekleziológie.

⁹⁸ *Codificazione Canonica Orientale. Arméni – titulus III. De sanctissima Eucaristia (kán. 801-947)*, N. 204/33, 22.

J. E. Mons. Chidané, referent pre etiópsku cirkev, vo svojej štúdií⁹⁹ sa obmedzuje predstaviť, že etiópsky katolíci dávajú prijímanie iba používajúcim rozum. „Ekumenický“ aspekt sa vôbec nezdá, žeby robil starosti prelátovi, ktorý vyhlasuje: „Odpadlíci málo chodia na prijímanie; a i keď ho dajú deťom, nestane sa nič neprimerané, ak my katolíci zachováme zvyk existujúci až doteraz“.¹⁰⁰

Medzi ostatnými štúdiami, ktoré boli pripravené z hľadiska tradícií a návrhov iných východných cirkvi sledujeme, že Rev. Pascaleff pre Bulharov¹⁰¹ ako aj J. Croce pre Italo-albáncov,¹⁰² P. David pre Chaldejcov¹⁰³ a P. Vachaparambil pre Sýro-malabarcov¹⁰⁴ nerobia žiadnu podstatnú zmienku alebo návrh ohľadom CIC' 17 kán. 854 na podporu prijímania detí.

Ako vyplýva už z tejto krátkej správy o návrhoch (alebo nenávrhoch) referentoch prípravnej komisie na CICO, postoj východných katolíkov ohľadom obnovy prijímania detí bol málo vecný. Iba P. Korolevskij sa pokúsil „bojovať“ pre obnovu takejto praxe alebo aspoň kvôli jej zachovaniu na miestach a v chrámoch, kde ešte bola v platnosti, zatiaľ čo prakticky všetci ostatní konzultori sa prejavujú povolný a blahosklonný k latinskej praxi zavedenej (alebo chystanej zaviesť ju) do našich východných katolíckych cirkvi.

Vskutku v Schéme kánonov o Eucharistii č. 201/32¹⁰⁵ bolo najprv navrhnutý k. 854 s textom, ktorý chcel spojiť všetky situácie, t.j. na jednej strane potvrdiť zásadu veku rozlišovania ako požiadavku pre prijímanie (§1), rešpektujúc z druhej strany zvyk podať prijímanie aspoň pod spôsobom vína deťom neužívajúcim rozum (§6).¹⁰⁶ V následnej Schéme

⁹⁹ *Codificazione Canonica Orientale. Etiópčania : Štúdium o kánonoch 801-1011.* (S. E. Mons. Chidané), N. 132/31.

¹⁰⁰ *Codificazione Canonica Orientale. Etiópčania : Štúdium o kánonoch 801-1011.* (S. E. Mons. Chidané), N. 132/31, 3.

¹⁰¹ *Codificazione Canonica Orientale. Bulhari : Štúdium o kánonoch 801-1011.* (Rev. Pascaleff), N. 168/32.

¹⁰² *Codificazione Canonica Orientale. Italo-albánc : Štúdium o kánonoch 801-1011.* (Rev. J. Croce), N. 195/31-C.O.

¹⁰³ *Codificazione Canonica Orientale. Sýro-chaldej : Štúdium o kánonoch 801-1011.* (Rmo. P. David), N. 135/31.

¹⁰⁴ *Codificazione Canonica Orientale. Sýro-malabarci : Štúdium o kánonoch 801-1011.* (Rmo. Zacharia Vachaparambil), N. 167/32.

¹⁰⁵ *Codificazione Canonica Orientale. Schema comparato dei can. 801-1011,* N. 201/32, 16-17.

¹⁰⁶ Kán. 854 §1. *Pueris, qui propter aetatis imbecilitatem nondum huius sacramenti cognitionem et gustum habent, Eucharistia ne ministretur.*

Kán. 854 §6. *Hic praescriptis minime improbatur consuetudo vigens in quibusdam locis ministrandi Eucharistiam pueris rationis usu carentibus, dummodo id fiat sub specie vini tantum et remoto omni irreverentiae periculo.*

V posledných rozpravách jeden z konzultorov navrhol pridať k §1 klauzulu *firmiter* §6 a upresniť formuláciu §6 „... *consuetudo vigens in quibusdam locis ministrandi Eucharistiam pueris rationis usu carentibus...* „ v zmysle príslušnosti k „ritu“ a nie k špecifikácii „miesta“, navrhujúc úpravu v „...*consuetudo vigens in quibusdam ritibus ministrandi Eucharistiam pueris rationis usu carentibus...*“.

č. 263/33,¹⁰⁷ §6 bol nanovo formulovaný so špecifickým odvolaním sa na arménsky a byzantský obrad platný na niektorých miestach.¹⁰⁸ V rámci diskusie o tejto schéme si všímame avšak prevrátenie všeobecnej formulácie kánona, ako svedčia ručne písané poznámky v samotnom exemplári prináležiaceho jednému z konzultorov. Výsledok tak nanovo formulovaného kánona nachádzame v konečnom texte, vyhotovený Komisiou pre vyhlásenie.¹⁰⁹ Kánon (majúci už nové číslovanie zodpovedajúce návrhu *Codice di Diritto Canonico Orientale*) tak berie do uvažovania na prvom mieste situáciu cirkvia obradov, v ktorých prijímanie sa podáva aj deťom, zvlášť v rámci vysluhovania sviatosti kresťanskej iniciácie.¹¹⁰ Navrhovaný text tak prechádza od negatívnej perspektívy (*Pueris Eucharistia... ne ministratur*) k viac pozitívnemu prístupu (*Sacra communio, ubi usus viget, ministrari potest pueris usu rationis nondum potitis*). Tak §2 berie do úvahy „obradu“, v ktorých sa nevysluhuje prijímanie deťom a štyroch číslach preberá ustanovenia CIC'17 kán. 854 §2-5. §3 sa potom vracia k predvídanej situácii v §1, pokúšajúc sa vzpružiť k vytvoreniu noriem pre „slávnostné prijímanie“, ktoré sa koná vo veku rozvážnosti a následovného povinného navštevovania katechéz.¹¹¹

Príklad prístupu k prijímaniu detí ukazuje ako proces prvej kodifikácie bol – v určitom zmysle – skutočný „proces“. Vskutku, analýza jednotlivých fáz nám predstavuje vývoj od poslušného zachovávanía latinského spôsobu až k postaveniu na prvé miesto východnej tradície upevnenej explicitným odkazom na zachovávanie predpisov liturgických kníh. Aj keď časť týkajúca sa sviatosti eucharistie – hoci pripravená – nebola prehlásená v rámci prvej kodifikácie, môžeme už v nej postrehnúť známku tej túžby prehodnotenia liturgického, duchovného a disciplinárneho dedičstva kresťanského Východu, ktoré bolo zdôraznené Vatikánskym koncilom v dekréte *Orientalium Ecclesiarum* o východných katolíckych cirkvach.

¹⁰⁷ *Codificazione Canonica Orientale. VIII. Schema dei canoni 726-1153 secondo le proposte dei Revmi delegati orientali*, Prot. N. 263/33, Tipografia Poliglotta Vaticana 1934, 68-71.

¹⁰⁸ Kán. 854 §6. *Hic praescriptis minime improbatu consuetudo vigens in quibusdam locis ritus armeni et byzantini ministrandi Eucharistiam pueris rationis usu carentibus, dummodo id fiat sub specie vini tantum et remoto omni irreverentiae periculo.*

¹⁰⁹ Spolu s inými *Testi iniziali (TI) de Baptismo, Chrismate et Eucharistia* nachádzame tieto texty pripravené, ale nie vyhlásené v *Nuntia* 4, 41-127.

¹¹⁰ Kán. 109 §1. *Sacra communio, ubi usus viget, ministrari potest pueris usu rationis nondum potitis, opportunis adhibitis cautelis, praesertim una cum sacramentorum baptismi et chrismatis administratione ad normam legum liturgicam, et in periculo mortis, etiamsi tanti sacramenti receptio ad salutem necessaria non est.*

¹¹¹ Kán. 109 §3. *Etiam in ritibus in quibus usus de quo in §1 servatur, curet parochus, iuxta normas ab Hierarcha loci hac super re traditas, ut pueri usum rationis assecuti, sufficienti cognitione doctrinae christianae aucti, et qua decet dispositione praediti, sollemniter ad tanti sacramenti receptionem accedant.*

Normy so zreteľom na prijímanie detí v CCEO

Revízia východného kanonického práva, ktorá sa začala v pokoncilovom období inštitúciou «*Pontificia Commissione per la revisione del Codice di diritto canonico orientale*» (PCCICOR) v júni 1972, vychádzajúc z *Principi direttivi*,¹¹² si kládla za úlohu pripraviť kódex skutočne „ východný, po prvé, pretože je priamo pre východných kresťanov, a po druhé, pretože na to existuje koncilový predpis. Vskutku, v dekréte «*Orientalium Ecclesiarum*» sa potvrdzuje, že zákony musia byť východné, t.j. «*moribus quorum fidelim magis sint congruae atque ad bonum animarum consulendum aptiores*»(č. 5).“¹¹³ Čo znamená, že kódex mal byť „východný“? Profesori Fakulty východného kánonického práva na Pápežskom Východnom Inštitúte vypracovávajúc – na pozvanie predsedníctva Pápežskej komisie pre revíziu Kódexu východného kánonického práva – «Normy pre zistenie východného kánonického práva» boli názoru, že kódex, aby bol skutočne východný, mal by „mať svoju inšpiráciu v prvkoch typicky východných. Táto inšpirácia sa môže nachádzať: a) v daných normách vo Východných koncilo; b) v rôznych spisoch východných, katolíckych aj nekatolíckych; c) vo východných zvykoch a praktikách (zvlášť ak majú široké rozšírenie na Východe), pretože tieto praktiky a zvyky sú výrazom východného ducha.“¹¹⁴

Tieto zábery a princípy našli vlastnú realizáciu aj vo formulácii kánonov týkajúcich sa eucharistického prijímania detí. Komisia vychádzala z pripravených textov v rámci prvej kodifikácie a je možné mať dôkaz z jej práce pomocou publikovaných správ v revue *Nuntia* publikovaná PCCICOR. Počas štvrtého zasadania *Coetus de Sacramentis* (29. novembra – 7. decembra 1976) sa konali práce okolo «začiatkových textov» *Divina Eucharistia*. G. Ferrari, prezentujúc správy o prácach na *coetus*, ohľadom kánona, ktorý sa týka prijímania detí poznamenáva: „Je napokon známe ako východná tradícia vysluhovala prijímanie aj deťom po krste a myropomazaní (kánon 15). Pre Východných je ťažko pochopiť, že myropomazanie môže byť vysluhované po eucharistii, i keď rešpektujú iné tradície.“¹¹⁵ Kánon, o ktorom sa zmienil Ferrari, najprv bol formulovaný nasledovne: „Kán. 15 – *Puerorum, usu rationis nondum potitorum, in divina Eucharistia participatio, post Baptisma ac Chrismationem Santi Myri, opportunis adhibitis cautelis, praescriptis regitur in probatis libris liturgicis cuiusque Ecclesiae contentis.*“¹¹⁶

¹¹² Poz. *Nuntia* 3, 3-10.

¹¹³ Poz. *Nuntia* 3, 4.

¹¹⁴ Poz. *Nuntia* 1 (provizórny spis), 24.

¹¹⁵ G. FERRARI, „Breve esposizione dei lavori sui canoni *De Divina Eucharistia*“, *Nuntia* 4, 34.

¹¹⁶ *Nuntia* 4, 40.

Rovnaký, nezmenený text sa objavuje aj v schéme zaslanej 2. júna 1980 Orgánom pre konzultáciu (východný hierarchovia, dikastéria Rímskej kúrie atď.). Vo svojom uvedení v *Nuntia* sa potvrdzuje, že v kánone sa jednoducho zachovávajú zvyky a liturgické normy rôznych Východných cirkvi.¹¹⁷ Poznámka „*Nihil novi hic*“ sa zdá niečo málo mierna, predovšetkým z hľadiska pokornej alebo zrejmej tendencie predchádzajúcich storočí *ne rešpektovania* takýchto noriem a zvykov.

Po návrate schémy návrhov od Orgánu konzultácie prešli ku konzultorom na *denua recognitio* schémy. Špeciálna skupina štúdia odmietla návrh pre zrušenie kánona, považujú ho za vhodný a schopný na zachovanie tradícií Východných cirkvi. Iný návrh, t. j. ten, ktorý nepodmieňuje prijímanie detí predpismi liturgických kníh, ktoré – podľa mienky orgánu konzultácie – niekedy eliminovali východné prvky a vovádzali cudzie prvky, nebol prijatý, „pretože, v prípade, Kódex sa musí odvolávať na liturgické knihy *probati*, zatiaľ čo môžu byť znovu videné vo svetle dekrétu *Orientalium Ecclesiarum* č. 6 a 12.“¹¹⁸ Výsledok *denua recognitio* bol nakoniec iba malou textovou zmenou, t. j. nahradenie výrazu „*usu ... potitorum*“ formuláciou „*usum ... habentium*“.

Otázka prijímania detí bola prejednávaná aj v rámci prípravy kánonov o myropomazaní. Mons. Miroslav Marusyn v úvodnej štúdií zdôrazňoval, že tradičná východná disciplína predpisuje prijímanie novopokrstených ako dokončenie iniciácie v nadprirodzenom živote. *Coetus* chcel explicitne obnoviť prijímanie neofytov¹¹⁹ a preto navrhol nový kánon nasledujúceho znenia: „*Initatio sacramentalis in mysterium salutis receptione Sanctissimae Eucharistiae perficitur; ideoque Ea post baptismum et chrismationem santi myri administretur quamprimum iuxta disciplinam unicuique Ecclesiae propriam.*“¹²⁰

Týmto spôsobom sa rysovali dva kánony prijímaní detí, jeden v časti týkajúcej sa eucharistie a druhý v časti o myropomazaní. Už v Schéme z r. 1987 – v časti niektoré lingvistické redakčné úpravy - nachádzame obidva tieto kánony na vyššie opísaných miestach ako kán. 694 a kán. 707.¹²¹

¹¹⁷ „*In canone sequenti (can. 46) retinentur consuetudines probatae necton normae liturgicae plurium Ecclesiarum, iuxta quas pueris usum rationis nondum potitis, opportunis adhibitis cautelis, licet administrari Divinam Eucharistiam non tantum in periculo mortis, sed aliis etiam in casibus. Nihil novi hic. Norma haec iam in schemate anni 1958 continetur, pluribus documentis a Sede Apostolica editis vel adprobatis innixa.*“

¹¹⁸ „*Denua recognitio dello schema dei canoni sul Culto Divino e Sacramenti*“, v *Nuntia* 15, 32.

¹¹⁹ Poz. M. MARUSYN, „L'unzione con Santo Myron, Relazione sui canoni rivisti nel *coetus de Sacramentis*“, v *Nuntia* 2, 20.

¹²⁰ *Nuntia* 2, 20 a *Nuntia* 10, 23.

¹²¹ *Nuntia* 24-25, *Schema Codicis Iuris Canonici Orientalis*.

Tak formulované kánony vydržali posledný nápor niektorých členov, ktorý neprestávali naliehať na väčšiu vhodnosť latinskej praxe. Návrh nahradiť v kán. 694 formuláciu *Initiatio sacramentalis in mysterium salutis suscepcione Divinae Eucharistiae perficitur ... quam primum s Initiatio sacramentalis in mysterium salutis suscepcione Divinae Eucharistiae perficitur ... rationabili aetate* bol zamietnutý, upresňujúc, že slová *quam primum* musia byť určené od *ius particulare*.¹²² Iný návrh, ktorý naliehal na vloženie kánonov o náležitých povinnostiach farárov a rodičov ohľadom prípravy detí k prvému prijímaniu, nenechajúc túto vec na partikulárne právo, tiež bol odmietnutý ako protiklad východným tradíciám a požiadavkám II. Vatikánskeho koncilu.¹²³

Týmto spôsobom sa došlo ku konečnej formulácii terajšieho kánona, ktorý sa týka jednoty sviatosti kresťanskej iniciácie a eucharistického prijímania detí.

CCEO kán. 697. *Initiatio sacramentalis in mysterium salutis suscepcione Divinae Eucharistiae perficitur, ideoque Divina Eucaristia post baptismus et chrismationem sancti myri christifideli ministretur quam primum secundum normam iurus particularis propriae Ecclesiae sui iuris.*

CCEO kán. 710. *Circa infantium in Divina Eucaristia participationem post baptismus et chrismationem sancti myri servantur opportunis adhibitibus cautelis praescripta librorum liturgicorum propriae Ecclesiae sui iuris.*

Kánony CCEO dnes dovoľujú – a v hĺbke aj navrhujú – návrat k starobylej cirkevnej praxi – ktorá sa zachovala viac dlhšie na kresťanskom Východe – udeliť prijímanie deťom ako v rámci sviatostí kresťanskej iniciácie tak v následnom období, ale ešte pred užívaním rozumu. Bude úloha jednotlivých cirkvi *sui iuris* obnoviť nevykonávanú prax a vytvoriť v podstate vhodné normy partikulárneho práva.

Kán. 694. *Initiatio sacramentalis in mysterium salutis suscepcione Divinae Eucharistiae perficitur, ideoque Divina Eucaristia post baptismus et chrismationem sancti myri christifideli ministretur quam primum secundum normam iurus particularis propriae Ecclesiae sui iuris.*

Kán. 707. *Circa infantium in Divina Eucaristia participationem post baptismus et chrismationem sancti myri servantur opportunis adhibitibus cautelis praescripta librorum liturgicorum propriae Ecclesiae sui iuris.*

¹²² Poz. *Nuntia* 28, 87.

¹²³ Poz. *Nuntia* 28, 87-88.

Ekumenický rozmer eucharistického prijímania detí a perspektívy opätovného uvedenia takejto praxe

Otázka eucharistického prijímania detí, objekt tohto nášho štúdia, samozrejme má aj svoj ekumenický rozmer. Tento aspekt je zdôraznený, medzi iným, dokumentom *Viera, sviatosti a jednota Cirkvi* (Bari 1987) zmiešanej komisie pre teologický dialóg medzi katolíckou a pravoslávnu cirkvou. Dokument zdôrazňuje, že história krstných obradov na Východe a na Západe jasne ukazuje, že sviatosti iniciácie tvoria jednotu. Takáto jednota je silne potvrdená v Pravoslávnej cirkvi. V tomto pohľade „ kresťanská iniciácia je celok, v ktorom myropomazanie tvorí zdokonalenie krstu a eucharistia úlohu jedného aj druhého.“¹²⁴ Podľa tohto dokumentu, staroveký model vysluhovania sviatosti iniciácie prináša so svojimi elementmi „vysluhovanie svätej eucharistie počas ktorej, novopokrstený a myropomazaný bol pripustený k plnej účasti na Tele Kristovom. Tieto tri sviatosti boli vysluhované počas jediného a uceleného liturgického slávenia. Nasledovala posledná fáza katechetického a duchovného dozrievania skrze poučenie a častej účasti na Eucharistii. **Takýto model zostáva ideálny** pre dva Cirkvi, pretože zodpovedá najviac možným spôsobom ako prispôbiť sa biblickej a apoštolskej tradícii, dielo prvotných kresťanských Cirkvi, ktoré žili v plnej jednote jedna s druhou.“¹²⁵

Ako podčiarkuje M. Marusyn: „Pre východného kresťana nebolo by ani dovolené udeliť Najsvätejšiu Eucharistiu človeku iba pokrstenému. Táto zásada je zachovávaná aspoň u Byzantíncov, majúc iné východné obrady, ktoré čiastočne zanechali takúto prax.“¹²⁶ V tomto pohľade sa chápe, že súčasná prax Latinskej cirkvi oddeliť vysluhovanie sviatosti iniciácie, vysluhujúc Eucharistiu vo veku rozlišovania a oddiaľujúc myropomazanie na vek plnšej dospelosti, „ vzbudzuje námietky alebo pochopiteľné výhrady ako zo strany pravoslávnych, tak aj rímskokatolíkov a žiada hlbšiu teologickú a pastoračnú reflexiu, pretože pastoračná skúsenosť nesmie nikdy zabudnúť význam prvotnej tradície a jej doktrinálnu dôležitosť.“¹²⁷

¹²⁴ Bari 1987, *Fede, sacramenti ed unitá della Chiesa*, čl. 37 (ďalej: dokument z Bari 1987), v D. SALACHAS, *Il dialogo teologico ufficiale tra la chiesa cattolico-romana e la chiesa ortodossa, iter e documentazione*, Quaderni di Odigos, 10(1994)č. 2, 174.

¹²⁵ Dokument z Bari 1987, čl. 44-46.

¹²⁶ M. MRUSYN, „L'unzione con Santo Myron, Relazione sui canoni rivisti nel *coetus de Sacramentis*“, v *Nuntia* 2, 13.

¹²⁷ D. SALACHAS, *Teologia e disciplina dei sacramentinei Codici latino e orientale. Studio teologico-giuridico comparativo*, EDB, Bologna 1999, 170; Poz. Dokument z Bari 1987, čl. 48 a 51.

Hodnotiac vývoj praxe eucharistického prijímania detí na Západe môžeme zhrnúť spolu s R. Taftom¹²⁸:

Viac ako jedno tisícročie Cirkev, na Východe aj na Západe, podávala prijímanie deťom. Takáto prax bola považovaná nie iba *dovolenú*, ale pravidelná, dokonca, niekedy sa hovorilo o jej *nevyhnutnosti*. Tento zvyk začal zanikať na Západe od XII storočia, ale na vážnosť toho bez doktrinálneho alebo pastorálneho vysvetlenia. Len v XIII storočí sa začal tvoriť koncept o užívaní rozumu a veku rozvážnosti ako podmienky pre dôstojné prijatie prijímania. Takéto podmienenie má zreteľne pastoračný charakter a nie doktrinálny. Rozhodnutia Tridentského koncilu smerovali skôr k určeniu doktríny, podľa ktorej pre spásu *nie je nevyhnutné* prijať sviatosť Eucharistie skôr ako je vek rozlišovania. V tomto kontexte sa musí vysvetliť aj následovné latinské ustanovenie ohľadom veku rozlišovania, ktoré počas rôznych storočí,¹²⁹ dokiaľ otázka nebola jasnejšie upravená dekrétom *Quam Singulari*¹³⁰ Pia X. Akokoľvek, takéto ustanovenie samo v sebe nezamýšľalo spútať alebo meniť prax východných cirkvi.

Rastúca citlivosť pre ekumenický aspekt sviatosťného a liturgického života a pre opätovné zhodnotenie niektorých prvkov a liturgických výrazov obdobia nerozdelenej Cirkvi vzbudzujú v katolíckej cirkvi hľadanie najlepších spôsobov, aby sa urobil viditeľný a činný tento nový postoj aj pokiaľ ide o jednotu sviatosti iniciácie a eucharistického prijímania detí. Rímsko-katolícka federácia diecéznych liturgistov z USA na svojom každoročnom stretnutí v r. 1992 prezentovala návrh opätovného zavedenia poriadku sviatostí iniciácie, t.j. krstu, myropomazania a Eucharistie, a ich spoločného slávenie aj v prípade detí vo veku, ktorý predchádza užívaniu rozumu.¹³¹ Ako tvrdí M. E. Johnson, východné kresťanstvo je dnes blízko možnosti opätovného zavedenia plnej kresťanskej iniciácie detí.¹³²

¹²⁸ Poz. R. TAFT, „On the Question of Infant Communion in the Byzantine Catholic Churches of U.S.A.“, v *Diakonia* 17(1982)209-210.

¹²⁹ „Vychádzajúc, vskutku, z nesprávnej interpretácie slov «roky rozvážnosti» a «prijíť s dôstojnosťou», a pod vplyvom nejakých uvažovaní, odvodené z trestov stanovených z dekrétu proti neposlušným a z ich účinnosti podľa všeobecných noriem práva, sa chceli rozlišovať dvojaký vek rozvážnosti, jeden pre Zmierenie, iný pre Prijímanie; požadujúc pre prvý, vek , v ktorom sa môže rozlišovať dobro od zla a teda hrešiť; pre druhý, naopak, vyšší vek, v ktorom poznanie kresťanského učenia by bolo plnšie a zrelšie rozporenie duše. Pre toto určili desať, dvanásť a štrnásť rokov; jansenizmus, neskoršie, nadsadzujúc za každú hranicu potreby dobrej prípravy, pokúsil sa odložiť až do osemnásť a dvadsať rokov.“ C. TESTORE, „Comunione eucaristica“, v *Enciclopedia Cattolica*, zv. 4, Roma 1950, ant. 133.

¹³⁰ *Quam Singulari*, 8. aug. 1910, zvlášť v č. VII a VIII v AAS 2(1910)577.

¹³¹ „It is position of the delegates ... that the Board of Directors of the FDLC and the Bishop's Comitee on the Liturgy urge the National Conference of Catholic Bishops to take the initiative to propose to the Apostolic See a discussion on the restoration of the ancient practice of celebrating confirmation and communion at the time of baptism, including the baptism of children who have not yet reached catechetical age, so that through connection of these tree sacraments, the unity of the Paschal Mystery would again assume its proper significance as the culmination of Christian initiation.“

Zdá sa, že želanie amerického autora sa dnes stane naozaj reálnym a blízkym na uvedenie do praxe, aspoň pokiaľ ide o východné kresťanské cirkvi. 6. januára 1996 Kongregácia pre východné cirkvi publikovala *Inštrukciu na aplikáciu bohoslužobných predpisov Kódexu Kánonov Východných Cirkvi*. Táto *Inštrukcia* chce dať spoľahlivé direktívy pre konanie vysluhovaní a východného kresťanského života, používajúc nemeniteľný návod z teologického pohľadu, členiac sa ale na smernice právno-pastoračného poriadku.¹³³ Zo strany Sv. stolca sa nejedná o jednoduchú zbierku liturgických odporúčaní, ale „princípy a pravidlá platné pre všetky katolícke východné cirkvi. Autority jednotlivých cirkvi *sui iuris* sú podľa usmernení apoštolskej konštitúcie *Sacri Canones* vyzvané prijať ich s plnou pohotovosťou a zaviesť ich do predpisov partikulárneho liturgického práva.“¹³⁴ Aké sú teda tie „princípy a pravidlá“?

O spojitosti medzi sviatosťami iniciácie pojednáva č. 42 *Inštrukcie*, v ktorom sa pripúšťa, že ustanovenie CCEO ohľadom jednoty týchto sviatosti sa vzdialuje od častých zvykov a dokonca od partikulárnych legislatív posledných storočí. *Inštrukcia* nemlčí o tom, čo sme mohli konštatovať aj z našich štúdií pokiaľ ide o vývoj postoja k prijímaniu detí, t.j., že „v ostatných storočiach sa však aj v rôznych východných katolíckych cirkvach táto prax zmenila, a to najmä vplyvom vonkajších tlakov, vychádzajúcich zo zmien pastoračných a duchovných postojov Západu, ktoré sú síce pochopiteľné, ale z hľadiska východného dedičstva sú cudzie a mimo línie dynamizmu vlastného východnému dedičstvu.“¹³⁵ Ale dokument sa nezastavuje pri konštatovaní minulosti. Zvlášť dôležitý je vskutku výrok č. 42 *Inštrukcie*: „Tam, kde sa tradičná prax stratila, kódex vyžaduje ozajstnú reformu a aplikáciu predpísaných noriem podobne, ako si to pre latinskú cirkev vyžadovala koncilová Konštitúcia o posvätnej liturgii. Bezpodmienečne sa musí zariadiť predovšetkým hlbšie štúdium starej praxe. V tom môže napomôcť porovnávanie rukopisov a tlačených liturgických kníh, vydaných východnými katolíckymi, ale aj pravoslávnyimi. Ďalej treba mať na zreteli aj stále

FDLC Newsletter 22:4(december 1995)45, citované od M. E. JOHNSON, *The Rites of Christian Initiation*, 354.

¹³² „Not since the time of the Gelasian Sacramentary and *Ordo Romanus XI* has Western christianity been so close to the possibility of restoring full infant *initiation* to its liturgical and sacramental life. Indeed, if children who have not yet reached the catechetical age of seven can be baptized, and if confirmation is properly restored as nothing other than the concluding ritualization and sacramentalizing Spirit-gift and seal of baptism, then there is absolutely no reason, theological or otherwise, why such children should not be communed as well.“ M. E. JOHNSON, *The rites of Christian Initiation*, 355.

¹³³ *Istruzione per l'applicazione delle prescrizioni liturgiche del Codice dei Canoni delle Chiese Orientali*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1996, 7-9, č. 5. (Ďalej *Istruzione* 6. jan. 1996, č. ... s odvolávkou na číslo textu)

¹³⁴ *Istruzione* 6. jan. 1996, č. 6.

¹³⁵ *Istruzione* 6. jan. 1996, č. 42.

používanú prax v pravoslávnej cirkvi. Takisto sa treba postarať o nevyhnutnú výuku, aby dôvody týchto zmien pochopili všetci: klérus, teológovia, kresťanský ľud. Zatiaľ, čo sa bude zavádzať obnovená prax, je potrebná nevyhnutná katechéza neoiniciovaných detí, len čo schopné priblížiť sa k chápaniu tajomstiev viery a pokračovať v nej, až kým nedospejú. (...) Celý proces vyžaduje tvorivé úsilie, aby sa primerane prešlo k novej praxi v nadväznosti na súčasný život. Jedná sa o neľahký, ale nevyhnutný zásah, ak sa skutočne chce oživiť vlastné dedičstvo na úžitok celej Cirkvi.¹³⁶ Správna aplikácia toho, čo je stanovené v *Inštrukcii*, malo by priniesť obnovu jednoty sviatosti iniciácie, zahrňujúc eucharistické prijímanie novopokrstených detí. Možnosť udeliť prijímanie deťom sa ale nesmie obmedziť na rámec vysluhovania sviatosti iniciácie. Ako sme vyššie uviedli, CCEO v kán. 710 tvrdí, pokiaľ ide o účasť detí na Božskej Eucharistii po krste a myropomazani svätým myrom, nech sa zachovajú, použijúc patričnú obozretnosť, predpisy liturgických kníh vlastnej Cirkvi *sui iuris*. Ale čo sa musí robiť, keď – z rôznych dôvodov – liturgické knihy východných katolíkov ohľadom toho neuvádzajú normy? Uskutočnenie tohto kánona bolo tiež komentované *Inštrukciou* v č. 51. Keď sa zhrnie to, čo sa v ňom predpisuje, vidíme, že – v prípade, že príslušné normy na prijímanie neofytov sa nenachádzajú v legislatíve niektorej východnej katolíckej cirkvi, ktoré často odsúvali prvé prijímanie na školský vek – bude úlohou kompetentných autorít urobiť patričné opatrenia, aby sa vrátilo k starobylej praxi a vypracovať najvhodnejšie normy vlastnej tradícii. Nedostatok náležitých odkazov na liturgické knihy (spôsobené aj skutočnosťou, že napr. obrad krstu bol chápaný pre dospelých a následne, bez nejakej zmeny, praktizovaný aj pre deti) nesmie byť považovaný za prekážku, aby sa nanovo uviedla táto starobylá prax.

Môžeme teda uzavrieť túto našu štúdiu a urobiť našu víziu vysluhovania eucharistie deťom, ako je prezentovaná vo spomenutej *Inštrukcii*, ktorá potvrdzuje: „V konečnom dôsledku – udelenie eucharistie deťom neofytom nie je ohraničené na samu chvíľu slávenia iniciácie. Eucharistia je chlebom života a deti sa ním majú stále živiť, totiž od krstu aj naďalej, aby mohli duchovne rásť. Spôsob ich účasti na eucharistii bude zodpovedať ich schopnosti: najprv bude odlišná od účasti dospelých, nevyhnutne bude menej vedomá a menej rozumová, ale postupne sa skrze milosť a pedagogiu sviatosti rozvinie, aby rástla «až do stavu dokonalosti a úplnej zrelosti v Kristovi» (Ef 4, 13). Sviatosť je dar, ktorý vždy pôsobí účinne, ale vždy iným spôsobom, pretože i osoba je vždy iná. Osobitné slávenia, ktoré zodpovedajú jednotlivým etapám ľudského rastu, môžu azda byť nejako užitočné pre pedagogiu viery

¹³⁶ *Instruzione* 6. jan. 1996, č. 42.

a sprevádzať povinnú katechézu detí a mládeže, ale musí byť jasné, že iniciácia do Kristovho tajomstva je úplná už od prijatia prvých troch sviatostí.“¹³⁷

Prof. Dr. Cyril Vasil' SJ
Facolta di Dirrito Canonico Orientale
Pontificio Istituto Orientale
Piazza S. Maria Maggiore 7
00185 Roma

preklad ThLic. Igor Suchý

¹³⁷ *Istruzione* 6. jan. 1996, č. 51.